Informativno-političko glasilo

BN Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, novembar 2016. - Godina XII - Broj 137 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Čitaonica bunjevačke zajednice

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad (100 MHz) petkom od 14,15 sati
Radio Subotica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati
Radio Trend (97,8 MHz) nediljom od 12 sati
Radio Sombor (97,5 MHz) nediljom od 14 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Sombor na bunjevačkom"

Radio Sombor (97,5 MHz) petkom od 17,30 sati

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XII Broj 137; Novembar 2016.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC"
Mirko Bajić
v.d. glavnog i odgovornog urednika:
Nikola Stantić

Savit novina:
Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić Vojnić, Branko Pokornić, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Stalni saradnici:
Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić, Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković, Ksenija Stojčić, Zvonko Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Čitaonica bunjevačke zajednice

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica
Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:
Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

CIP – Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. I, br. 1 (2005). - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005. - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Godinama unatrag, prid kraj naši novina, nalaze se stručni tekstovi koje potpisiva Desa Kujundžić, a koji virujemo, kome i pomognu, el bar daju savit kako rišit kaku teškoću u životu. Moždar bi tamo mogli i pronać paralelu sa, već „tradicionalnim" dešavanjima u bunjevačkoj zajednici koja pokatkad liče na često nedokučive odnose izmed muža i žene.

Naslućujete, rič je o temi koja se tiče odnosa Nacionalnog savita i Bunjevačke matice, koji, čini se, u novembru mora dobit i konačno rišenje. Jedna čitava sidnica Nacionalnog savita bila je posvećena pomenutoj temi, na žalost, izosto je pravi dijalog, neodazivanjem rukovodstva Matice, a u cilju dobri odnosa i saradnje, ostavljeno je još misec dana da se kroz razgovore i prigovore nađe zajedničko rišenje. Oćel „dobar razvod biti korisniji od rđavog braka", el će se pronać zajednički jezik, vidićemo u naredni misec dana.

U novembru, tradicionalno, imamo i vrimena da se sitimo i ko smo, ko su na prici i otkaleg smo. Nuz zapaljenu sviću i cviće na grobnim mistima naši pridaka, sićamo se i oni koji su nas napravili ovakima kaki jesmo, al se sićamo i oni koji su, prija skoro 100 godina pravili državu u kojoj danas živimo. I zato, ko god da postavi pitanje ko su Bunjevci, i kaka je njeva zasluga, nek se samo site dešavanja iz 1918. godine, pa će njim sve bit jasno.

A ako pogledate i šta se sve izdešavalo sa Bunjevcima u protekli 100 godina, tek će onda bit jasno zašto je važna svaka dobijena bitka u borbi za autohtonost.

Strana 4

Strana 6

Strana 7

Strana 11

Strana 14

Strana 20-21

Sadržaj

4
Poguban dokument iz 1945. godine
6
O Matici ponovo za misec dana
7
Srbija – matična država
11
Svečanost u čast godišnjice Udruženja
14
Suživot nacionalni zajednica na istom mistu
15
Pismom i tamburom svojoj varoši
16
„Sunčana rana jesen"
20-21
Zajedno na sceni, zajedno u životu
29
Postavljanje do kraja godine

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

IZ BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA UPUTILI ZAHTIV SKUPŠTINI AP VOJVODINE

Poguban dokument iz 1945. godine

Kako je to kazano na konferenciji za medije, pridstavnici Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine pridali su zahtiv Skupštini AP Vojvodine da donese zaključak da se dokument iz 1945. godine kojim se naređuje da se svi Bunjevci imaju smatrati Hrvatima, brez obzira na lično izjašnjenje, proglasi aktom nasilne asimilacije i aktom protiv ljudski prava.

– Na prošloj sidnici Savita, održanoj 7. oktobra, doneli smo jednoglasnu odluku da se Skupštini Vojvodine uputi inicijativa oko navedenog zaključka, a naš zahtiv je i pridat na adresu Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, javno informisanje i odnose sa verskim zajednicama. Dokument od 14. maja 1945. godine bio je akt nasilne asimilacije, akt diskriminacije prema Bunjevcima, akt protivan ljudskim pravima i slobodama. On je za nas imo katastrofalne poslidice, bio je to istorijski presedan prema jednom narodu. Bilo nas je 100.000 1918. godine, a danas, ni vik potom, ima nas nešto više od 16.000. Ovaka inicijativa postoji od osnivanja Nacionalnog savita, jedared smo se već i obraćali Skupštini AP Vojvodina, a nadam se da će aktuelni saziv imati više razumivanja. Poslidice ne mogu biti ispravljene, al će bar Bunjevcima, koji se danas tako i mogu izjašnjavat, bit lakše – istakla je **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

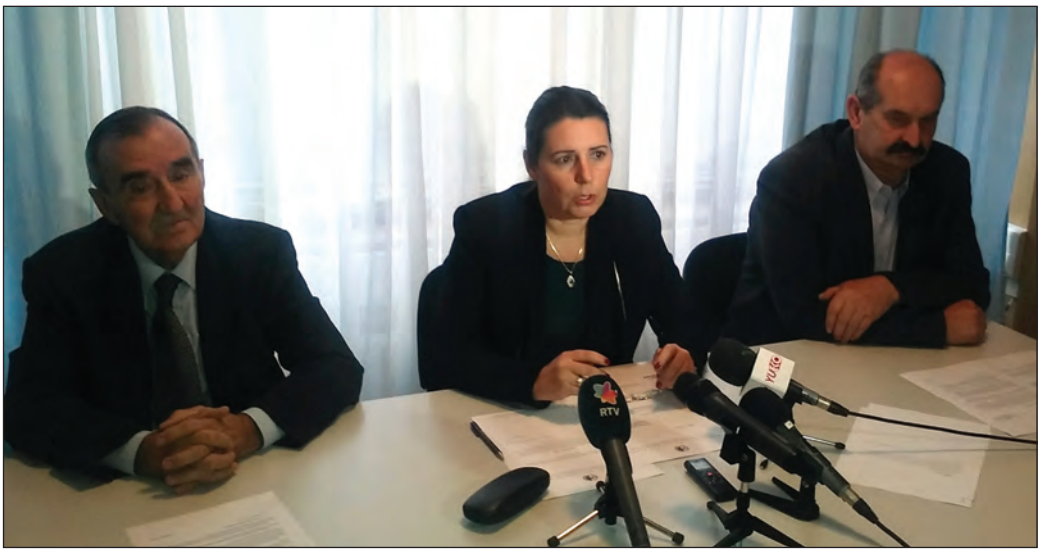

Nikola Babić, Suzana Kujundžić Ostojić i Mirko Bajić

Nikola Babić, prvi pridsidnik BNS-a, danas potpridsidnik, podsitio je da je ovaka inicijativa postojala i 2005. i 2006. godine, zahtiv je bio da se pomenuti akt proglasi ništavnim, al da je tada pokrajinska administracija bila „gluva" za inicijativu Bunjevaca.

– Pitaje nas šta smo čekali ovolike godine, al tek nakon konstituisanja Nacionalnog savita smo mogli redovno da radimo. Nuz pomoć advokata Đure Bošnjaka iz Sombora smo i došli do spornog dokumenta, pa smo već na elektroskoj skupštini taj akt proglasili ništavnim, a uzeli smo na sebe obavezu da završimo i formalnu proceduru pred pokrajinskim organima, da se bar malo ispravi nepravda prema našem narodu.

Da će ovakva inicijativa bit pokrenuta najavio je i **Mirko Bajić**, pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a, al i pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca. On je objasnio da o ovom mora da se izjasni Skupština AP Vojvodine, jer je akt o kojem se divani donet od strane Glavnog narodno-oslobodilačkog odbora Vojvodine, što je 1945. godine bio rang vlasti današnje Skupštine APV.

– Razlika od inicijative 2005. godine i danas je u tom što mi ne tražimo da Skupština donese odluku o stavljanju akta van snage u pravnom tumačenju, jel taki akt ne važi od momenta raspada bivše SFRJ. Danas taj akt u Srbiji ne važi, al su ostale poslidice. One nisu samo po pitanju brojnog stanja Bunjevaca, nego i danas imamo pokušaje da se Bunjevcima ospori pravo na lično izjašnjavanje i na organizovanje u skladu sa zakonima. Zato i pridlažemo da Skupština donese zaključak kojim bi se konstatovalo da je pomenuti dokument bio akt nasilne asimilacije i diskriminacije prema Bunjevcima, akt protivan ljudskim pravima i slobodama. Skupština mora da konstatuje šta je učinjeno, al i da danas ne mož da se osporava ni jednoj nacionalnoj zajednici, pa ni nama Bunjevcima, da imaju osnovna ljudska prava – istako je Bajić, a potom posebno naglasio:

– Taki zaključak bi imo i daleko širi okvir. Naime, konačno bi se otklonile sve insinuacije oko statusa Bunjevaca u Srbiji, insinuacije da Republika Srbija omogućavanjem Bunjevcima da se lično izjasne o pripadnosti dili hrvatski korpus, insinuacije da postoji tzv. bunjevačko pitanje u odnosima izmed Srbije i Hrvatske.

N. S.

ODRŽANA 13. SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Važne teme na Dnevnom redu

U Subotici je 7. oktobra održana 13. sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u Srbiji. Dnevni red je obuvatio deset tačaka, kompletan video zapisnik se nalazi na web-adresi www.bunjevci.net, a kroz divan sa **dr Suzanom Kujundžić Ostojić**, pridsidnicom NSBNM, u „Bunjevačkim novinama" se osvrćemo na najvažnije tačke Dnevnog reda.

– Bilo je nikoliko tema koje su izuzetno važne. Med njima se svakako nalazi i analiza informacije o broju upisane dice na predmet bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. U desetoj godini kako se ovaj predmet izučava imamo i najbolji rezultat – 456 upisane dice. Od nji, jedino se šesnajstoro nalazi van grupa, van cenusa koje propisuje Ministarstvo, i to je uspih. Za nji ove godine virovatno neće bit nastave, al to ne znači da neće bit i u budućnosti. Razmišljamo da napravimo Centar za izučavanje bunjevačkog govora, al i triba da rišimo pitanja o tom ko će tu dicu dovozit i odvozit, ko će bit pridavač, kako to finansirat... Zasad to ne funkcioniše, al ne znači da neće – ističe naša sagovornica, pa nastavlja o temi vezanoj za obrazovanje.

– Ono što nikako ne valja jeste brojno stanje dice koja bi da uče bunjevački u Somboru. I vrime održavanja sidnice imali smo informaciju da tamo ima svega pet đaka, kasnije se ispostavilo da ima tri. U Somboru, na primer, ima priko 2.000 Bunjevaca, a tako mali broj đaka, dok Tavankut, di ima malo više od 1.000 Bunjevaca ima 120 đaka. To samo pokaziva da štogod ne funkcioniše kako triba, a đaci u Somboru više nisu ni administrativno vidljivi. Ovaki rezultati nisu prihvatljivi. Tu se diskusija dosta odužila, al se tim moramo bavit, jer ako to ne uradimo, onda za određeno vrime nećemo ni imat šta radit. Bilo je pravdanja da nema nastave ni na mađarskom i hrvatskom u škulama u Somboru, međutim, to nije opravdanje. Imamo, na primer, školu u Subotici di više nema nastave na ova dva jezika, a posli osam godina upornog rada da se prizna i naš status, mi sad u toj školi imamo 50 đaka koji po prvi put uče bunjevački. Postignut je dogovor sa UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora da ovo udruženje, koje svakako ima svoje sekcije u okviru koji radi sa mladima i dicom, mora bit generator rada koji će se rezultovat i u nastavi.

Važan segment rada delegata na 13. sidnici odnosnio se na aktivnosti Savita kroz koje se upućuje Skupštini AP Vojvodine inicijativa da Skupština donese zaključak kojim će se konstatovati da je akt u formi naredbe, koi je utvrdio Glavni narodno-oslobodilački odbor Vojvodine u Novom Sadu 14. maja 1945. godine bio akt nasilne asimilacije i diskriminacije prema Bunjevcima, i akt protivan ljudskim pravima i slobodama. U okviru diskusije vezane za ovu temu delegati BNS-a su se složili sa inicijativom, istakli su još jednom načinjenu veliku štetu prema Bunjevcima, a inicijativa je podržana jednoglasno, od strane svih četrnajst prisutni članova BNS-a.

Doneta je i odluka o podnošenju zahtiva Skupštini AP Vojvodine da se pridruže ko suosnivači Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca". Tom prilikom je u ime Izvršnog odbora BNS-a, **Mirko Bajić**, istako važnost postojanja ovake ustanove, te je naglasio da se moglo uradit tušta više da su Bunjevci imali Zavod za kulturu...

Ništa manje važna tačka Dnevnog reda bila je posvećena procesu standardizacije bunjevačkog jezika. U cilju rišavanja tog pitanja u NSBNM su doneli odluku o imenovanju radnog tima za sprovođenje standardizacije bunjevačkog jezika.

Standardizaciju bunjevačkog jezika sprovodiće Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine u saradnji sa nadležnim institucijama Republike Srbije. Radiće se u više pravaca, kroz izradu Bunjevačkog ričnika (**prof. dr Dragoljub Petrović**, redaktor, **dr Suzana Kujundžić Ostojić** autor i **Ivona Leković**, radni dio), izrada Gramatike za bunjevački jezik (**dr Suzana Kujundžić Ostojić** i **dr Milanka Stankić** i **Mirjana Savanov**, stručni saradnik), izrada Pravopisa bunjevačkog jezika (**dr Suzana Kujundžić Ostojić** i **dr Milanka Stankić, Mirjana Savanov**, stručni saradnik).

Odluka o sprovođenju standardizacije bunjevačkog jezika objavljena je i u „Službenom glasniku", u broju 86. od 21. oktobra, a odluka je zavedena pod brojom 3589.

Jedna od tačaka bila je posvećena i informaciji o odgovoru Bunjevačke matice na pridlog Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine oko promina statusa ovog udruženja, a, kako je to i već običaj u poslidnje vrime, povela se nova rasprava o ovoj tematiki. Na kraju je i dogovoreno da se sazove nova sidnica NSBNM koja bi imala za jedinu tačku dnevnog reda pomenutu temu, da se na tako sidnicu pozovu i pridsidnici Matice (taka sednica je održana, a u ovom broju „Bunjevački novina" se i nalazi odgovarajući tekst). **N. S.**

VERIFIKACIJA MANDATA

Od strane Republičke izborne komisije na adresu NSBNM stiglo je rišenje o dodili mandata člana Nacionalnog savita radi popune upražnjenog mista. Mandat člana NSBNM se dodiljuje kandidatu sa izborne liste „Bunjevački kulturni centar – bunjevački glas za sve nas – prof. dr Etela Jerinkić" Miroslavu Vojnić Hajduku.

ČETRNAJSTA SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVACA POSVEĆENA JEDNOJ TEMI

O Matici ponovo za misec dana

Četrnajsta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine održana je u četvrtak, 27. oktobra, a ticala se rasprave o Bunjevačkoj matici. O ovoj temi su „Bunjevačke novine" pisale još u junskom i julskom broju, a u kratkom rezimeu navešćemo da je na 12. sidnici BNS-a donet zaključak da se predloži da Matica promini status, te da iz sadašnjeg „udruženje građana" postane „ustanova" pod okriljem BNS-a. Taki pridlog je odbačen na Skupštini matice, održanoj 30. juna, a zvanično obavištenje o tom na adresu BNS-a stiglo je tek 14. septembra. Divana o ovoj temi bilo je i na 13. sidnici BNS-a, a tom prilikom je, zbog obimnosti Dnevnog reda, al i važnoj temi, odlučeno da divanu o Matici bude posvećena posebna sidnica.

Iz BNS-a su prid 14. sidnicu poslali poziv pridstavnicima Bunjevačke matice da i oni prisustvuju sastanku, da iznesu svoje viđenje situacije, pridloge, da se prodivani. Taki dijalog je izosto, pozivu se nije odazvo **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, ko i većina članova Glavnog odbora (od 11 članova GO, troje je prisustvovalo sidnici, a dvoje je opravdalo izostanak). Uprkos tome, rasprave je bilo (video zapisnik sa 14. sidnice nalazi se na web portalu www.bunjevci.net). Ko i obično, bilo je i dosta „teški" riči, uglavnom na relaciji **Marko Marjanušić** (koji se nalašo u dvojakoj ulogi i ko član BNS-a i pridstavnik Matice) i aktuelne većine u BNS-u, te je bilo i ozbiljni navoda da u vrime odlučivanja na Skupštini Bunjevačke matice 30. juna nije bilo kvoruma...

Nakon duže rasprave zajednički zaključak bio je da se još jedared proba pronać rišenje problema koji opterećiva zajednicu. Od strane BNS-a donet je slideći zaključak:

„Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine smatra:

- da je Bunjevačka matica potribna ko institucija kulture u bunjevačkoj nacionalnoj zajednici;

- da aktivnosti koje u današnje vrime sprovodi Bunjevačka matica, ko udruženje građana, nisu uvik u skladu sa ciljovima zbog koji je Bunjevačka matica osnovana 1995. godine;

- da Bunjevačka matica, ko udruženje građana, nema organizacione i finansijske uslove da ispunjava programske ciljove zbog koji je osnovana, naročito u oblasti naučno-istraživačkog rada i književnog stvaralaštva;

- da delovanje Bunjevačke matice mimo Strategije koju je utvrdio Nacionalni savit, nije prihvatljivo;

- da organi Bunjevačke matice (Glavni odbor i Skupština) nisu na odgovoran način razmotrili dosad upućivane pridloge i sugestije od strane Nacionalnog savita;

Stoga,

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine očekiva, da se, brez odlaganja, ponovo sazove redovna Skupština Bunjevačke matice, i da se na legitiman, ozbiljan i odgovoran način razmotri pridlog koji je Bunjevačkoj matici upućen od strane Nacionalnog savita. Da se sagledaje okolnosti u kojima Bunjevačka matica danas funkcioniše i na koji način mož u buduće funkcionisat, kako bi mogli bit ostvarivani ciljovi zbog koji je osnovana, i zbog koji je neophodno da Bunjevačka matica postoji ko institucija kulture u bunjevačkoj zajednici.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine zahtiva, da se organi Bunjevačke matice izjasne o ovom pridlogu u roku od 30 dana od dana donošenja, i da o priduzetim mirama, i svom konačnom stavu, pismeno obaviste Nacionalni savit."

N. S.

MINISTARSTVO DRŽAVNE UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE INICIRALO SASTANAK SA PRIDSTAVNICIMA NACIONALNI MANJINA

Srbija – matična država

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave iniciralo sastanak sa pridstavnicima nacionalni savita nacionalni manjina u Srbiji. Sastanak je održan u Beogradu, 21. oktobra, a pridstavnike nacionalni manjina pozdravile su **Ana Brnabić**, ministarka državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije, **Brankica Janković**, poverenica za zaštitu ravnopravnosti i **Suzana Paunović**, v.d. direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava.

– U uvodnom dilu ministarka Brnabić je istakla da želi da se upozna sa radom i problemima nacionalni savita. Istakla je da nije politička ličnost, te da očekiva i da naša izlaganja budu na tom nivou, da budu lišena politički konotacija, što meni, ko također ličnosti van politike, nije bio problem. Sve je saslušala, a očekiva da će se u narednom periodu sve što je kazano iskristalisat kroz određene teme oko koji će se svaki nacionalni savit angažovat. Stekla sam utisak da ministarka radi svoj poso profesionalno, te da u takom pristupu nema prostora za pogrišku – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BNS-a.

Iz Kancelarije za ljudska i manjinska prava su istakli da se nastavlja poso sakupljanja podataka o nacionalnim savitima, o njevom radu, na osnovu čega se oni i finansiraje, dok je poverenica za zaštitu ravnopravnosti istakla da je u toku faza rada kad je i normalno da je u porastu broj pritužbi, jel dosad ova instanca nije ni postojala, te da se očekiva da taj broj u budućnosti opada nuz funkcionisanje zakonodavnog sistema.

Nakon uvodni izlaganja svaka nacionalna manjina je dobila priliku da se pridstavi i da iznese probleme sa kojima se susriće.

– Kako je rič o sastanku koje je iniciralo Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, moje izlaganje je bilo u skladu sa tim, prija svega o problemima BNS-a u odnosima sa lokalnom samoupravom. Naglasila sam da nam je u ovom momentu najveći problem što u Subotici više nema 10% Bunjevaca, pa tako više ne dobijamo finansijska sridstva, i to nam je veliki problem. I prilikom izrade Akcionog plana za poglavlje 23 sam pridlagala da se kvota brojnosti pripadnika nacionalne zajednice u lokalu smanji na 5%, jel sve nacionalne zajednice biluže demografsko smanjenje, nije to onda prihvaćeno, a sada sam dodala da bi izdvajanja mogla bit upravo u skladu sa brojnošću. Pofalila sam i našu lokalnu samoupravu koja izdvaja sridstva za nacionalne savite, jel ima oni koji to ne čine. Istakla sam da je Srbija za nas matična država, pa da tako i naše molbe, potribe i zahtive možemo samo tu iznet – kazala je dr Kujundžić Ostojić i dodala:

– Istakla sam da imamo problema sa demografskim osipanjem, da nam dobar dio pripadnika nacionalne zajednice nije obuvaćen ni osnovnim obrazovanjom, ponajviše žene, te da nam je i zbog tog potribna sistemska podrška države, jel brez nje ne možemo napridovat. Također, naglasila sam i da nam je jedan od problema konstatno spominjanje takozvanog bunjevačkog pitanja, o odnosima izmed nacionalni zajednica Bunjevaca i Hrvata...

N. S.

REBALANS POKRAJINSKOG BUDŽETA DONO DODATNA SRIDSTVA I NACIONALNIM MANJINAMA

Nacionalnim savitima 13,8 miliona dinara

Rebalansom pokrajinskog budžeta za 2016. godinu dodatna sridstva za finansiranje dobiće i nacionalni saviti u Vojvodini. U Pokrajini sidište trenutno ima petnajst nacionalni savita, a oni će zajedno dobit 13,8 miliona dinara.

Med onima koji mogu računat na dodatna sridstva, rišeno je to i odgovarajućim ugovorima koje je **Igor Mirović**, pridsidnik Vlade AP Vojvodina uručio pridstavnicima nacionalni savita, jeste i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine.

– Rebalans budžeta nam je dono dodatni 558.000 dinara, i to 400.000 dinara za redovne delatnosti koje obavlja BNS, te 158.000 za razvojnu delatnost. Na ovaj način je nivo sridstava koje BNS dobija od Pokrajine vraćen skoro u potpunosti na onaj ko što je bio u periodu 2014. i 2015. godine, a obećanja su da će se taj nivo i održat, ako se ne mož poboljšat – ističe **Mirko Bajić**, pridsidnik Izvršnog odbora u BNS-u, pa nastavlja:

– Sridstva za redovno delatnost su nam spas, da možemo da pokrijemo sve ono što smo planirali, a drugi dio se, kako je to ugovorom precizno naglašeno, daje za razvojnu dilatnost ustanova čiji je Savit osnivač, el suosnivač. Naravno, sridstava nikad nema dosta, al je politika taka da se sa postojećim radi najbolje što je moguće. Radi se ono što je pokriveno sridstvima, i to je dobro – dodaje Bajić.

Prilikom uručenja ugovora pridstavnicima nacionalni savita Mirović je, izmed ostalog, istako:

– Jedan od naših najvažnijih zadataka i ključ za očuvanje Vojvodine i njene stabilnosti i u ukupnom životu Srbije je pitanje očuvanja dobrih međunacionalnih odnosa.

N. S.

Izvršni odbor NSBNM, na osnovu Statuta Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca", na svojoj sidnici održanoj 4.11.2016. raspisuje:

Konkurs

Za izbor upravnika Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca" (u daljem tekstu „Centar")

Za upravnika „Centra" mož biti izabrano lice koje nuz opšte uslove za zasnivanje radnog odnosa utvrđeni Zakonom, posiduje visoku stručnu spremu, ima iskustva i znanja u oblasti kulture bunjevačke nacionalne zajednice i poznaje bunjevački jezik.

Uz molbu je potribno dostavit:

1. Dokaz o stečenom visokom obrazovanju
2. Opis aktivnosti u dosadašnjem radu u oblasti kulture bunjevačke nacionalne zajednice
3. Izjavu o stepenu znanja bunjevačkog jezika
4. Program rada „Centra" za mandatni period

Rok za podnošenje molbe je osam dana od dana objavljivanja konkursa u „Bunjevačkim novinama".

Prispile molbe razmotriće komisija koju imenuje Izvršni odbora Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine. Komisija Upravnom odboru „Centra" daje mišljenje o ispunjenosti uslova po konkursu za svakog kandidata koji je konkuriso, u roku od tri dana posli isteka roka za podnošenje molbe. Komisija ima pravo da izvrši ocinu iskustva i znanja u oblasti kulture bunjevačke nacionalne zajednice i stepena poznavanja bunjevačkog jezika, za svakog kandidata.

Upravni odbor „Centra" u roku od pet dana po dobijanju mišljenja od komisije, pridlaže Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine jednog kandidata za imenovanje upravnika Centra.

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine imenuje upravnika „Centra" na prvoj sidnici koja slidi.

Pridsidnik Izvršnog odbora
Mirko Bajić

RADIO SUBOTICA U OKTOBRU DOBILA NOVOG VLASNIKA

Biće programa i na bunjevačkom

Tri prijašnja pokušaja privatizacije Radio Subotice nisu uspila, bio je to znak da se vlasništvo pribaci na osam bivši radnika, a oni su potom svoje akcije prodali „VTV ComNet" koje u svom vlasništvu ima četiri lokalne televizije u Vojvodini, a u Subotici, sad nuz Radio Suboticu, i RTV „Subotica".

Prilikom priuzimanja Radio Subotice **Vladan Stefanović**, direktor preduzeća „VTV ComNet" istako je da će rad bit nastavljen, a u okviru rada i informisanje na jezicima nacionalni manjina, i to na mađarskom i hrvatskom jeziku.

Kako su na Radio Subotici u prijašnjem periodu bile emitovane i dvi emisije na bunjevačkom, „Bunjevačka rič" i „Subotica na bunjevačkom", postavlja se pitanje šta će se desit sa njima.

Stefanović je kazo da su u toku razgovori o emitovanju programa i na bunjevačkom, te da postoji mogućnost emitovanja i na jezicima drugi manjina, a **Mirko Bajić**, pridsidnik IO u Bunjevačkom nacionalnom savitu, al i direktor Novinsko-izdavačke ustanove „Bunjevački informativni centar" divani:

– Produkciju emisija radio je „Bunjevački medija centar", u saradnji sa NIU „BIC", a već smo imali kontakte sa novim vlasnikom. Kako sad stoje stvari, sve iđe u pravcu da postoji dobra volja da se nastavi emitovanje emisija u našoj produkciji, a mi svakako ne želimo ni sekund manje prostora od onog što smo stekli u prijašnjem periodu. Na Radio Suboticu su ljudi navikli, želimo da se emitovanje nastavi. To će nas sigurno koštat, nadam se ne tušta, nadam se da će bit dobre volje i sluha od strane novog vlasnika, al i pomoći Nacionalnog savita, jel mi trenutno ta dodatna sridstva nemamo – divani Bajić.

N. S.

ODRŽAN 61. SAJAM KNJIGA U BEOGRADU

Pridstavili se i Bunjevci

U periodu od 23. do 30. oktobra održan je tradicionalan, 61. po redu, Sajam knjiga u Beogradu. Ko i uvik, svoje misto su imala i izdanja nacionalni manjina, a med njima se pridstavila i bujnevačka zajednica u Srbiji.

– I ove godine, ko i dosad, NIU „Bunjevački informativni centar" i „Bunjevački medija centar" bili su prisutni na Sajmu knjiga u Beogradu sa svojim izdanjima. Na glavnom mistu bila su prikazana izdanja koja smo naminili dici i mladima, knjiga „Tandrčkovo blago", te periodična izdanja „Tandrčak" i „Bocko". Naravno, na štandu je bilo mista i za druga izdanja iz bunjevačke zajednice – divani **Mirko Bajić**, direktor NIU „Bunjevački informativni centar".

Izdanja na bunjevačkom bila su dio štanda Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

– Od velikog je značaja da budemo sa svojim izdanjima na Sajmu knjiga u okviru štanda Sekretarijata, da budemo med svim ostalim nacionalnim zajednicama u Vojvodini. Ko i drugi, i mi smo ove godine bili ograničeni po pitanju izdavaštva, sridstva su bila značajno umanjena za ovu oblast, a iskreno se nadamo da će se tako stanje u narednoj godini popravit – dodo je Bajić.

Tradicionalni Sajam knjiga ove godine je okupio priko 450 izdavača iz Srbije i inostranstva, svečano ga je otvorio **Dragan Stanić**, pridsidnik Matice srpske, a počasni gost je bio Iran.

N. S.

BUNJEVCI OBILUŽAVAJE NACIONALNI PRAZNIK „DAN VELIKE NARODNE SKUPŠTINE”

Svečana akademija i pridstava

Bunjevci u petak, 25. novembra, proslavljaje jedan od svoja četri nacionalna praznika „Dan Velike narodne skupštine”. Biće to prilika da se još jedared naglasi uloga Bunjevaca u stvaranju jedne države 1918. godine, koja nije bila nimalo beznačajna.

– Nacionalni praznik „Dan Velike narodne skupštine” obilužićemo kroz svečanu akademiju u Velikoj većnici Gradske kuće u Subotici, počinje u 18 sati, a ona će pokrit teme oko 25. novembra, al i oko obilužavanja 330 godina od dolaska Bunjevaca na ove prostore – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u Srbiji.

U okviru proslave nacionalnog praznika, u sridu, 23. novembra, od 19 sati, na sceni „Jadran” održaće se repriza pridstave „Zemlja naši pradidova”, koja upravo divani o protekli 330 godina od kako su Bunjevci na prostorima di i danas žive.

– Pripravljamo se za pridstavu, tokom novembra ćemo imat četri probe, a sve u cilju da spremni dočekamo našu publiku. Biće organizovan i prevoz za naše Bunjevce iz Sombora i Bajmoka koji su malo dalje, a žele doć na pridstavu. Informacije oko tog se mogu dobit u Regionalnoj kancelariji BNS-a u Somboru na telefon 024/434-059, odnosno u BKC „Bajmok” kod Branka Pokornića na telefon 063/814-34-30. Sve informacije oko pridstave, karata, rezervacija mogu se dobit na telefon 024/551-604 – ističe **Kata Kuntić,** autorka pridstave, inače i pridsidnica KUD „Bunjevka” koji organizuje Festival bunjevačkog narodnog stvaralaštva u okviru kojeg je pridstava i doživila svoju premijeru.

Nuz prigodan program u obilužavanje nacionalnog praznika uključiće se, ko i prijašnji godina, UG „Bunjevački kulturni centar Novi Sad”. **N. S.**

SIĆANJE NA NEVINE ŽRTVE IZ DRUGOG SVITSKOG RATA

Položeni vinci

Suzana Kujundžić Ostojić, Mirko Bajić i Kata Kuntić

U sridu, 2. novembra, položeni su vinci na spomenik „Ptica slomljenih krila” na Senćanskom groblju u Subotici, a na taj način, te nuz komemoraciju, čuva se sićanje na nevino stradale žrtve iz 1944. i 1945. godine.

U ime Grada Subotice, vince su položili **Bogdan Laban**, gradonačelnik, i **Tivadar Bunford**, pridsidnik Skupštine, a u ime Pokrajine AP Vojvodine pridsidnik **Ištvan Pastor**, sa saradnicima.

Med onima koji su polaganjom vinaca odali poštu žrtvama bili su i pridstavnici Bunjevačkog nacionalnog savita, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BNS-a, **Mirko Bajić**, pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a, te **Kata Kuntić,** pridsidnica Odbora za kulturu u BNS-u.

– Na ovoj tabli iza mene uklesana su 852 imena. Međutim, na osnovu kasnijih istraživanja i prijava ‘Memento 70’ od pre dve godine beleži već 978 žrtava, a Viktimološkoj komisiji poslednjih godina podneto je više prijava o dosad još neregistrovanim žrtvama. Možda nije prikladno prebrojavati žrtve i možda o njima ne priliči govoriti u svetlu brojki, kao da su puki statistički podaci – jer je i jedna jedina nevina žrtva previše! Dovoljno je samo napomenuti da prema sadašnjim saznanjima na ovom mestu počiva 57 nevinih žrtava mlađih od dvadeset godina. Iza svakog od ovih imena stoji jedna porodična tragedija. Iza njih su ostale udovice i siročad – istako je tom prilikom Bunford.

N. S.

PROSLAVA U UG „BUNJEVAČKO KOLO" U SOMBORU

Svečanost u čast godišnjice Udruženja

Svečanom akademijom, izložbom umitničke fotografije te prigodnim kulturno-umitničkim programom, Udruženje građana „Bunjevačko kolo" iz Sombora svečano je proslavilo nesvakidašnji jubilej.

– Devedest peti rođendan je jubilej koji ritko koja organizacija il udruženje ima. „Bunjevačko kolo" su 1921. godine osnovali Bunjevci, učesnici Velike narodne skupštine u Novom Sadu koji su dali svoje odlučne glasove da ovi krajovi pripadnu Srbiji radi ujedinjena u Kraljevinu SHS. Oni su bili i osnivači Bunjevačko-šokačke stranke koja je na izborima za ustavotvornu skupštinu 1920. godine imala duplo više glasova čak i od vladajuće radikalne stranke. Upravo ta bunjevačka elita su osnivači „Bunjevačkog kola" čiju tradiciju nastavljamo radom u današnjem udruženju – istako je počasni pridsidnik UG „Bunjevačko kolo" **mr Đuro Bošnjak**.

Dejan Parčetić, pridsidnik UG „Bunjevačko kolo", i Zoran Parčetić, pridsidnik Skupštine Sombora

Na svečanoj proslavi 95. godišnjice Udruženja, u Bunjevačkoj kući, prisustvovali su brojni gosti med kojima su svojim prisus-tvom uveličali slavlje: pridsidnik Skupštine grada Sombora, **prim. dr Zoran Parčetić**, načelnica Zapadno-bačkog okruga, **mr Latinka Vasiljković**, član Gradskog veća za kulturu i obrazovanje, **Nemanja Sarač**, narodni poslanik **Vlado Babić**, direktorica Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka Srbije, **Marina Lukić Cvetić**, potpridsidnik NSBNM, **Nikola Babić** i **Tihomir Vrbanović**, član NSBNM te pridstavnici prijateljski udruženja i članovi „Bunjevačkog kola".

Pozdravnim ričima i čestitkama članovima, svečanost je otvorio pridsidnik Dejan Parčetić. Istorija rada Udruženja i reosnivanje „Bunjevačkog kola" bile su teme o kojima je što god više divanio počasni pridsidnik mr Đuro Bošnjak.

O radu i planovima „Bunjevačkog kola govorili su potpridsidnica **Aleksandra Medurić Kalčan** i potpridsidnik Udruženja **Aleksandar Bošnjak**.

Marina Lukić Cvetić, direktorica Zavoda za proučavanje kulturnog razvitka Srbije, s posebnom radošću je ko članica „Kola" došla positit Sombor i „Bunjevačko kolo", te ko rođena Kraljevčanka i članica Zavičajnog društva – Kraljevo najavila mogućnost saradnje na kulturnom planu kraljevačkog i somborskog udruženja.

Đuro Bošnjak

Prigodan kulturno umitnički program pripravile su pivačke grupe GKUD-a „Ravangrad", učenici OŠ „Bratsvo jedinstvo" i somborski tamburaši. U okviru proslave, svečano je otvorena izložba umitničke fotografije **Petra Zamba**, rukovodica foto sekcije u Udruženju. Nakon svečanosti, druženje članova i gostiju nastavljeno je nuz prigodan koktel.

R. P.

SAČUVAN TRENUTAK

„On je motive Sombora i njegove okoline, na njemu svojstven način prikazo u jednoj novoj formi, novom obliku. Poput impresionista prikazuje prizore prirode, ulica, portrete... Na taj način postaje hroničar jedne varoši, ljudi, vrimena u kom živomo. Objektivom svojeg fotoaparata uspiva da sačuva pravi trenutak, pravi momenat, koji da nije sačuvan, ubrzo bi bio zaboravljen. Njegove fotografije su tehniči odlično uređene i veoma prijaju oku. Prvo, što se mož zapazit na njegovim fotografijama je izvanredna kompozicija, ko i detalji koji su nam svaki dan prid očima al jh mi na niki način ne zapažamo. Takođe, na njima je prisutan izražajan kolorit koji tim fotografijama daje sasvim novo viđenje i na taj način nas navodi da te prizore posmatramo iz nekog novog ugla, onako kako nam naše oko ne može dočarati. Odnos crni, bili i sivi tonova na nikim od fotografija prikazuje jednostavnost al i složenost motiva koji su prikazani. Osićaj za senku i svitlo je prisutan na svim njegovim radovima", divanio je na otvaranju izložbe slika Petra Zamba, rukovodioca foto sekcije u „Bunjevačkom kolu", njegov klupski kolega, umitnički fotograf, Miroslav Dabić, član Foto, kino i video kluba „Rada Krstić".

Proslavu obilužavanja 95. godišnjice „Bunjevačkog kola" podržala je Gradska uprava Sombora.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA OKTOBAR

Dan oslobođenja Subotice

Svečanom sidnicom Skupštine grada i polaganjom vinaca na spomen-komplekse na Trgu žrtava fašizma i palim crvenoarmejcima na Pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi obilježeno je 72. godine od oslobođenja naše varoši u Drugom svitskom ratu. Svečanosti su prisustvovali pridstavnici ambasada Ruske federacije, Belorusije i Ukrajine, konzulata Mađarske i Hrvatske i brojni zvaničnici. **Nenad Ivanišević**, državni sekretar u Ministarstvu rada, izjavio je ovom prilikom:

– I sam sam bio uskraćen da upoznam didu sa majčine strane, koji je odveden 1942. godine. Čak i ako se ikada bude znalo ko je to uradio, kada i di se to desilo, nikada nećemo imat odgovor zašto. Fašizam moramo nazvat pravim imenom, ne smemo ga negirat, nema tu relativizacije i nema umanjenja značaja i ideje ljudi koji su učestvovali u borbi protiv njega. Oni su u tu borbu krenuli bez interesa i sa idejom da se napravi jedna zemlja, a na nama je odgovornost da te tekovine sačuvamo. U istoriji Subotice postoji nikoliko važni datuma, a po meni, ovaj je najvažniji jer je tada sloboda stigla za sve njene građane.

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** podsitio je ovom prilikom na brojne nevino stradale žrtve:

– Obilužavanje ovog značajnog datuma je prilika da istaknemo činjenicu da su antifašistički pokret u Subotici činili ljudi različitog obrazovanja, socijalnog statusa, nacionalne i virske pripadnosti, al jedinstveni u borbi za slobodu. I danas, nažalost, postoje pokušaji revizije Drugog svitskog rata i težnje da se ideologija fašizma i nacizma priobrazi u neke druge oblike, te moramo da budemo odlučni u borbi protiv taki politika. Čuvajući uspomenu na značaj pobide nad fašizmom, utičemo da naša omladina formira zdrav i kritički stav prema tim događajima.

Jedno preduzeće ugašeno, drugo osnovano

U Velikoj vićnici Gradske kuće u četvrtak, 20. oktobra održana je 5. sidnica Skupštine Grada. Prid odbornicima se našla 41 tačka dnevnog reda med kojima su se nalazile izmine programa poslovanja neki javno-komunalni preduzeća, zatim razrešenje i imenovanje članova komisija i odbora. Odbornici su takođe doneli odluku o likvidaciji JP „Privredno-tehnološki parkovi" i osnovanju novog preduzeća. JP „Privredno-tehnološki parkovi" biće likvidirano, dok „Direkcija za izgradnju Grada" postaje „Javno preduzeće za upravljanje putevima, urbanističko planiranje i stanovanje". Niko od zaposleni u ovim preduzećima neće ostat brez posla, već će bit raspoređeni u novo preduzeće, Gradsku upravu, ko i u Slobodnu zonu. Prema Zakonu o budžetskom finansiranju javna preduzeća ne mogu bit indirektni korisnici budžeta. Za v.d. direktora imenovan je **Predrag Radivojević**, građevinski inženjer. Kada su u pitanju zaposleni u ova dva preduzeća, nji ukupno 86, svi će bit priraspoređeni – u novom preduzeću ostaje 28 zaposleni, jedan prilazi u Slobodnu zonu, dok se priostali 57 seli u Gradsku upravu.

Na 5. sidnici Lokalnog parlamenta, osim pomenuti odluka, odbornici su odlučivali i o izminama programa nikoliko javni preduzeća, razrišenju i imenovanju članova komisija i nadzornih odbora, zatim o mriži dičiji vrtića u ustanovama na teritoriji Grada, ko i o obrazovanju Savita za zapošljavanje, te programa mira za sprovođenje poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja.

Mirović positio Suboticu

Pridsidnik Pokrajinske Vlade **Igor Mirović** sa svojim saradnicima positio je našu varoš. U okviru službene posite on je zajedno sa gradonačelnikom Subotice **Bogdanom Labanom** obašo zgradu Narodnog pozorišta, ko i novoizgrađenu halu u Industrijskoj zoni u Malom Bajmaku. Mirović je ovom prilikom istako da je Subotica grad velikih potencijala koja ima kvalitetne projekte:

– Stopa nezaposlenosti je u Subotici pala ispod deset procenata i na ovom primeru se vidi šta znači sinergija i zajedničko investiranje Vlade Republike Srbije, Pokrajinske Vlade i lokalne samouprave, i šta znači energija i veština da se investitori dovedu u Suboticu. Malo koji grad ima taku stopu nezaposlenisti i na tom ćemo i u budućnosti da radimo. Želimo da damo i novu energiju u razvoju poljoprivrede, lokalnog ekonomskog razvoja, a ima i mnogo mogućnosti za pripremu zajednički projekata kada je reč o prekograničnoj saradnji. Subotica ima spremne projekte, što je veoma važno, i naš zajednički posо počinje već naredni nedelja i pravi rezultati biće vidljivi već početkom naredne godine, kada budemo opremili angio salu i nastavili radove u zoni u Malom Bajmoku, kao i na izgradnji Narodnog pozorišta. Za potpuni završetak radova na Narodnom pozorištu neophodna su velika sredstva. U šestoj fazi biće završeno kompletno zatvaranje objekta, a pre no što se pristupi unutrašnjim radovima potrebno je da Grad Subotica, putem svojih preduzeća, napravi sveobuhvatnu reviziju, jer se prema postojećem projektu traže prilično visoka sredstva da bi se objekat stavio u funkciju – kazo je Igor Mirović.

Gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** zafalio se Pokrajini koja je većinski finansirala izgradnju nove hale u industrijskoj zoni:

– Zadovoljstvo nam je što javnosti možemo da pokažemo ovako uspešan projekat, koji je deo zajedničke saradnje grada i pokrajine. Hala površine 2.150 kvadratnih metara je investicija vridna 115 miliona dinara, od čeg je 110 miliona dala Pokrajina, a pet miliona Grad. Takođe, Grad je finansirao izgradnju nove trafo stanice u vridnosti od 5.7 miliona dinara koja će pokrit kapacitete električne energije za ovaj objekat, ali i za druge okolne objekte. Imamo zainteresovane, potencijalne zakupce hale, ali za sada ne bih licitirao sa imenima. Imamo tri potencijalna investitora, neki od nji sarađuju sa Amatekom, investitorom koji se već nalazi u našoj Slobodnoj zoni – kazao je gradonačelnik.

Javna rasprava

U Regionalnoj privrednoj komori Subotica održana je javna rasprava o Nacrtu odluke o Nacionalnom programu javne železničke infrastrukture za period od 2017. do 2021. godine. Ministrarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture u postupku pripreme Nacrta odluke sprovodi javnu raspravu po gradovima u kojima je železnička infrastruktura izuzetno razvijena. Nacionalni program javne železničke infrastrukture ima za cilj usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa propisima Evropske unije, ko i sa propisima i razvojnim planovima Transevropske železničke mreže na ovim prostorima. Procina je da će tokom četvorogodišnjeg perioda Nacionalnog programa, investiciona ulaganja dostignit 467 miliona evra.

Na magistralnim prugama planira se izgradnja novi elektronskih signalno-sigurnosnih postrojenja koji će imat mogućnost primene Evropskog sistema za upravljanje železničkim saobraćajem.

– Razvijena i pouzdana železnička mreža od suštinske je važnosti za održivi razvoj društva, privredni rast, društvenu koheziju, mobilnost ljudi, regionalni razvoj i zaštitu životne sridine. Dugoročno, planirano je da železnička infrastruktura transportnom tržištu ponudi svojstva koja predstavljaju njene najveće komparativne prednosti – apsolutnu posvićenost bezbidnosti, nižu potrošnju energije po jedinici rada u saobraćaju i zaštitu životne sridine. Glavni ciljevi koji će se na taj način postić jesu povećanje kvaliteta i obima transporta i usluga u teretnom i putničkom saobraćaju, uz povećanje efikasnosti rada na svim nivoima – kazala je **Vida Jerković** iz Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture.

Konferencija o bezbidnosti dice

U Hotelu „Patrija" Fondacija „Tijana Jurić" organizovala je prvu stručnu Konferenciju o bezbidnosti dice „Bezbidnost i odgovornost 2016", u okviru koje su pridstavnici državni institucija, i domaći i strani organizacija divanili o bezbidnosti dice na ulici, u školi i na internetu. Prva konferencija okupila je pridstavnike Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Pokrajinskog sekretarijata za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova, Međunarodne organizacije Child Focus (Belgija), Smile of the child (Grčka), Centra za nestalu i zlostavljanu decu (Hrvatska), Centra za zaštitu žrtava trgovine ljudima, UNICEF-a (Srbija), Kancelarije za mlade grada Subotice, Fondacije Marija Jovanović DETE, advokatsku kancelariju Maje Atanasković.

– Izuzetno sam zadovoljan činjenicom da smo već prvom konferencijom okupili izuzetne predavače. Kao mlada fondacija koja postoji godinu i po dana, uspeli smo da izgradimo partnere i dobijemo jake saveznike u misiji koju imamo. Potvrda tome je učešće najreprezentativnijih evropskih organizacija za potragu dece iz Belgije, Grčke i Hrvatske. Jednako se radujemo i učešću naših domaćih institucija koje će takođe dati odgovore na brojna važna pitanja – kazo je **Igor Jurić**, osnivač Fondacije „Tijana Jurić".

Konferenciji je prisustvovo i **Predrag Vuletić**, pokrajinski sekretar za socijalnu politiku, ravnopravnost polova i demografiju.

– Otac Tijane Jurić, gospodin Igor, pokazo je koliko ima hrabrosti za sve ovo, odvažio se da pokaže svima i državnim institucijama da je bezbidnost dice u školi, na ulici, u kući najvažnija. Kao pridstavnik Pokrajinske vlade, tu sam da pokažem kako ćemo u budućnosti sarađivat sa nevladinim sektorom, u cilju sublimacije problema koji mora doći do rešenja u državnim institucijama uz pomoć organizacija. Siguran sam da ćemo do kraja miseca potpisati Sporazum o saradnji sa Fondacijom „Tijana Jurić".

Dan škule

U Tehničkoj školi u Subotici svečano je obilužen Dan škule, ko i 106. godišnjica prvog uspišnog leta Ivana Sarića koji je izveden 16. oktobra 1910. godine. U okviru svečanog programa otkriveno je spomen-obilužje, elisa – simbol Sarićevog poduhvata, rad subotičkog umitnika **Zoltana Horvata**. Inicijativa da se enterijer škule ukrasi ovakim obilužjem potekla je od Međuopštinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i direktora ove ustanove **Aleksandra Tokovića**. Spomen obilužje krase stihovi **Mihajla Jančikina**, dramskog umitnika iz Subotice. Svečanost je obilužilo i otvaranje novog učeničkog kluba koji je, na inicijativu Učeničkog parlamenta, opremljen sridstvima škule. Dan Tehničke škule je zapravo 16. oktobar, kada je davne 1910. godine Ivan Sarić prvi put uspešno poletio. Škula ime ovog značajnog Subotičanina nosi već 6 godina.

Evropski dan ponovnog pokretanja srca

U utorak, 18. oktobra, pridavanjem u Gradskoj kući i vežbama na Glavnom gradskom trgu obilužena je akcija pod nazivom „Pokrenimo srce" usmirena ka edukaciji sugrađana, a naročito dice, pri pružanju pomoći osobama uslid zastoja rada srca. Do iznenadnog srčanog zastoja najčešće dolazi u vanbolničkim uslovima i brez prithodne najave.

– Zbog prikida rada srčane aktivnosti, osoba gubi svist, a nakon 4 minuta dolazi do odumiranja moždani ćelija, iz tog razloga neophodno je reagovat na vrime – kaže **Kornelija Horvat Jakšić**, načelnica Službe za Hitnu medicinsku pomoć:

U Službi hitne medicinske pomoći edukacija je organizovana za oko 200 subotički đaka.

– Škule su odlična mista za treninge za kardiopulmonalnu reanimaciju, jer se program može realizovat sa malo uloganja, a time se postižu dobri rezultati. Istraživanja pokazuju da je dva sata treninga godišnje dovoljno, što ne remeti redovnu nastavu. Optimalna dob za početak akcije je oko 12 godina starosti. Kontinuiranom edukacijom školske dece, povećavamo broj građana koji su spremni da započnu KPR, dok ekipa hitne pomoći ne stigne do nji i priuzme pacijenta – kaže članica Gradskog veća za obrazovanje, **Nataša Aleksić**.

„Maštom i prijateljstvom dovatimo dugu"

Povodom Evropskog dana autizma, 3. oktobra, Gradsko udruženje za pomoć osobama sa autizmom organizovalo je akciju pod nazivom „Maštom i prijateljstvom dovatimo dugu".

– „Kuća iza duge" postoji već pet godina i okuplja 25 porodica, dok je procena da u Subotici ima oko 50 dice sa autizmom. Gorući problem za roditelje jeste što u Subotici nema licencirani lični pratilaca, dok kada je u pitanju sama inkluzija u školama, dici često nedostaje stručna pomoć, poput logopeda – kazala je **Ivana Vukasović**, pedagog iz OŠ „Ivan Milutinović". Samo udruženje dobilo je 384 hiljade dinara od Lokalne samouprave. Broj osoba sa autizmom nije poznat, smatra se da na svako stoto dite, jedno ima autizam, a tačan podatak bi uskoro tribalo da bude poznat, budući da je u toku izrada nacionalnog registra osoba sa autizmom u Srbiji.

Rođendan Gradske biblioteke

Gradska biblioteka je svečanom akademijom i izložbom obilužila 126 godina od osnivanja. Najstarija kulturna ustanova u gradu, kako kaže **Dragan Rokvić**, direktor, ima zapažene rezultate na svim poljima:

– Imali smo godinu koja je bila bremenita i sa mnogim teškoćama, ali uprkos tome uspeli smo da napravimo niz pomaka u onome što nam je osnovna delatnost. U toku je proces temeljnog renoviranja i građevinskih radova u Gradskoj biblioteci, taj proces će bit završen 2017. godine i nadam se da ćemo tada moći da utvrdimo da je pred nama jedna lepa, evropska moderna biblioteka.

Godišnjica ustanove koja je dilo čuvenog arhitekte Ferenca Rajhla, obilužena je izložbom u tri segmenta.

– Jedan deo tiče se graditelja, Ferenca Rajhla, drugi deo je posvićen samom toku gradnje, a imamo i deo koji je služio kao inspiracija, jer su i pisci bili inspirisani i pisali su o ovoj zgradi. Imamo i poznatog bibliotekara Lazara Franciškovića, koji je bio inspirisan ovom zgradom – kazala je informatorka **Sanja Vasić**. Na Dan biblioteke dodiljeno je i priznanje za zavičajnu knjigu godine koje je pripalo **Dragutinu Miljkoviću** za monografiju „Banja Palić".

K. S.

OTVOREN NOVI PROSTOR U SUBOTICI, NAMINJEN ZA KULTURU

Suživot nacionalni zajednica na istom mistu

U Subotici, na adresi Ulica Braće Radić 3, odnedavno postoji nov „kulturni prostor". Osmišljen je tako da na jednom mistu okuplja pridstavnike više nacionalni zajednica, odnosno ko jedinstvena čitaonica sa više čitališta. U takom prostoru ima mista i za Bunjevce, odnosno za „Bunjevačku čitaonicu" koja je već počela da radi.

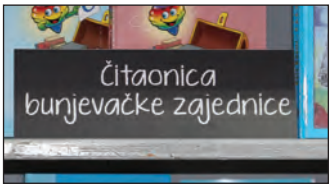

– Ideja je da se kroz ovaj prostor, kroz zajednički program, pokrene nastajanje čitaonica nacionalnih zajednica. Jedna od prvih u nizu je i čitaonica bunjevačke nacionalne zajednice koja pokazuje vitalnosti i aktivnost. Uspeli smo da napravimo jedan autentičan i autohtoni prostor koji će afirmisati i popularisati kulturu Bunjevaca, ne samo u Subotici, nego i u široj regiji – objašnjava **Dragan Roković**, pridsidnik Udruženja građana „Regional" koje i stoji iza kompleksnog projekta, pa nastavlja:

– Naš osnovni cilj jeste da pokažemo raznolikost, multikulturalnost, da pokažemo duhovne i intelektualne kapacitete različitih nacionalnih zajednica. Bunjevačka zajednica ima čime da se podiči, ima respektabilnu izdavačku delatnost, a kroz niz promotivnih aktivnosti ćemo se setiti mnogih značajnih ljudi koji baštine identitet i kulturu Bunjevaca. Jedna od prvih će biti Mara Đorđević Malagurski koja je ostavila dubok trag, ne samo u kulturi Bunjevaca, nego svih građana Subotice.

Ono što je posebno zanimljivo jeste i neobičan način promocije kulture.

Na istom zadatku: Suzana Kujundžić Ostojić, Boris Bajić, Tamara Babić i Dragan Roković

– Radićemo kroz forme javnih čitanja, na jedan atraktivan i neposredan način. Neka mladi, i svi zainteresovani, steknu neposredan uvid u značajna dela koja obogaćuju našu svakodnevicu. Razgovaraćemo kako podstaći izdavačku delatnost, kroz okrugle stolove će biti promovisane teme i o položaju medija... Jednostavno, pokušaćemo da podstaknemo duhovne i kulturne „sokove", kroz razmenu ideja i sadržaja. Želimo da pokažemo ono što je jedinstveno, ne samo za Srbiju nego i regiju Srednje Evrope, mogućnost tolerancije i suživota više zajednica u okviru jednog prostora – dodao je Roković.

Nosilac aktivnosti u bunjevačkoj zajednici u ovakvom, jedinstvenom, prostoru je UG „Bunjevački omladinski centar".

– Na jednom atraktivnom prostoru želimo da okupimo mlade, al i sve druge generacije, da u jednom neformalnom ambijentu divanimo o bunjevačkoj kulturi i identitetu. To ćemo radit kroz promocije, tribine, javna čitanja. Svakako se zafaljivamo UG „Regional" koje je pripoznalo naš potencijal i pozvalo nas da učestuvjemo u ovakom projektu, ali i divnom ambijentu di se nalazi i „Bunjevački kutak". Nuz naša štampana izdanja omogućili smo našim korisnicima da lako pristupe i svim elektronskim izdanjima – istako je Boris Bajić, pridsidnik UG „Bunjevački omladinski centar".

Za aktivnosti u „Bunjevačkom kutku" biće zadužena **Tamara Babić.** Kako je najavila, u planu su brojne aktivnosti.

– Već pripravljamo aktivnosti koje će se odvijat u ovom prostoru. Održavaće se utorkom uveče, a biće to prilika da Bunjevcima, al i široj subotičkoj publiki prikažemo dio našeg stvaralaštva, kulture, istorije... **N. S.**

DA ZAJEDNICA BUDE VIDLJIVA

Aktivnosti na formiranju „Bunjevačkog kutka" pofalila je i dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, koja je u razgovoru sa Draganom Rokvićom istakla:

– Fala na priliki da bunjevačka zajednica bude vidljiva u ciloj varoši, svima koji budu dolazili u ovu čitaonicu. Sve ono što stvaramo i radimo nastaje ko rezultat velikog truda da očuvamo naš nacionalni identitet, jezik i kulturu, al i da sve to unapridimo. Ne radimo to samo sebe radi, nego smo voljni da to dilimo i svima koji su oko, da i drugi štogod nauče, a isto tako smo i mi spremni da nas drugi podstaknu onim što je moderno, kvalitetno i pametno. Bunjevci su uvik bili stanovnici Sridnje Evrope, narod visokog staleža koji je puno polago u nauku i obrazovanje, što je danas možda manje poznato. No, početak 21. vika donosi ponovo tendencije da se današnje generacije vraćaju stremljenjima koja su bila značajna za Bunjevce u 18. i 19. viku – kazala je pridsidnica Bunjevačkog nacionalnog savita.

ODRŽAN PRVI SOLISTIČKI KONCERT ZORANE IĐUŠKI

Pismom i tamburom svojoj varoši

Somborska varoš je 8. oktobra bila pokrovitelj prvog solističkog koncerta mlade dramske sopranistkinje, Somborke, **Zorane Iđuški**. Zorana je svoje muzičko školovanje i usavršavanje nakon somborske muzičke škule nastavila u Beogradu. Njezin talenat i glas pripoznat je od strane profesora i kolega, a i publike koja rado sluša Zoranino pivanje. Somborci i Subotičani su imali prilike slušat Zoranu uglavnom nuz tamburaše u starogradskoj muziki i u poznatim evergrin melodijama. Sve svo-je slobodno vrime Zorana provodi i posvićuje muziki i nastupima. Učestvovala je i svojim nastupima ulipšavala je godinama brojne gradske manifestacije.

Prijateljstvo sa **Markom Parčetićom**, takođe Somborcom, sada studentom II godine muzičke pedagogije u Novom Sadu otvorilo je nove ideje, dobru saradnju, razumivanje, zajedničke nastupe i pisme. Marko je nuz svoje mlade kolege tamburaše često pratio Zoranine nastupe, piso melodije i aranžmane. Tako je došlo i do saradnje sa Tamburaškim orkestrom „Vasa Jovanović" iz Novog Sada kojem rukovodi čuveni **Zoran Bugarski Brica**.

– Iako smo se nakon sridnje škule razišli po gradovima di smo nastavili svoja stručna obrazovanja, naša saradnja se nastavila brez obzira na kilometre. Zorana je u Beogradu, ja u Novom Sadu, imamo još tamburaša u sridnjoj školi u Somboru al to ipak nije nevolja da se naše ideje ne sprovedu u dila! – divani Marko.

Zoranina i Markova ideja je da pokušaju svake godine pripravit koncert u svojoj rodnoj varoši, pridstavit se svojim sugrađanima, obradovat lipim varoškim pismama, a i prinet na mlađe tu ljubav i energiju prema muziki.

Ovogodišnji koncert ujedno je bio i prvi solistički koncert Zorane Iđuški koju su osim somborski tamburaša pratili novosadski tamburaši.

– Za tamburaški orkestar Vase Jovanovića, ovo je prvi nastup u somborskom Narodnom pozorištu ko pristonici kulture ove varoši i mogu reć da nam je izuzetno drago što imamo priliku zasvirati u ovakom zdanju. U Sombor nas dovodi činjenica da među našim članovima orkestra ima mladi studenata iz Sombra, Subotice i okolni mista, a jedan od nji, Marko Parčetić, večerašnji je i koncert majstor i moj asistent u orkestru. Pratimo mladu somborku Zoranu Iđuški sa kojom smo ostvarili lipu saradnju – istako je, izmed ostalog, Zoran Bugarski Brica, umetnički rukovodilac i dirigent orkestra.

Sala somborskog Narodnog pozorišta bila je puna, med publikom je bila i gradonačelnica Sombora **Dušanka Golubović** potvrđujuć svojim dolaskom podršku ne samo Zorani, već svim talentovanim, perspektivnim, vridnim i mladim Somborcima.

Zorana je svoj raskošni talenat pridstavila pivajuć starogradske pisme i šansone, nuz izvanrednu pratnju somborski i novosadski tamburaša i članova narodnog orkestra iz Beograda.

Zorana ističe da je i pored školovanja, usavršavanja i napridovanja ko dramskog soprana, tamburaška pisma ostala njezina prva i velika ljubav.

– Koncert smo i započeli izvođenjem, premijerno nove varoške tamburaške pisme „Žute dunje" autora Aleksandra Delića iz Sombora za koju je Marko Parčetić uradio aranžman.

Jednako s ponosom ističe i brojne nagrade koje je osvojila tokom ove godine, prija svega drugu nagradu na Međunarodnom takmičenju u Mladenovac i prvu nagradu na Međunarodnom takmičenju u Ubu.

– Zadovoljstvo mi je i čast što je Grad Sombor bio pokrovitelj mojeg prvog solističkog koncerta, a čast mi je i što su tri orkestra tila da sarađuju sa mnom.

Gosti na koncertu su bili: **Iva Čičovački**, članica hora „Šareni vokali" nuz podršku članica SK „Figura", **Nemanja Guzijan, Dimtrije Savić, Jovan Pović** i pleseni par kluba „Ronda".

– Volimo svoj grad i ovu našu publiku somborsku i nadamo se da će ovaki koncerti postati tradicija kako nas koji smo još na studijama, tako i naši mladi kolega i muzičara koji tek dolaze u svit muzike – zaključili su Zorana i Marko.

R. P.

OSMA SAMOSTALNA IZLOŽBA IVANA ŠARČEVIĆA

„Sunčana rana jesen”

Ivan Šarčević Šarac, poznati subotički slikar, po osmi put se pridstavio svojim radovima na samostalnoj izložbi. Da je izložba rado dočekana potvrdio je i velik broj poštovalaca umitnosti, al i Šarčevog rada, koji su se okupili u Bunjevačkoj matici, na svečanom otvaranju, u utorak, 11. oktobra.

Gosti su mogli jednako uživat u trideset slika sa umirujućim tonovima „sunčane jeseni”, te opuštajućom atmosferom ravnice.

– Motivi na slikama specifični i pripoznatljivi, vidi se moja ravničarska duša. Ima i drugi motiva, ali ravnica priovladava. Ode nema radova sa kolonija, sve je moje vlasništvo, a nikoliko slika sam tražio na zajam od sadašnji vlasnika. Sve ovo je rađeno kod kuće, med ovih 30 slika ima dosta teški koji se ne mogu uradit na kolonijama. Ovo je kruna dugogodišnjeg rada, srićan sam što je tu moja porodica, tu je i sve četvero moji unučadi – kazo je Šarčević i dodo:

– Inspiracija je duboku u meni, naravno postojeći objekti su tu, al je sve ostalo plod moje mašte.

Prisutne je pozdravio i **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, svojim poetskim zapisima prisutnima su se obratili **Snežana Kujundžić, Divna Lulić Jovčić, Geza Babijanović** i **Gabrijela Diklić**, al i tamburaški orkestar „Hajo”.

Mile Tasić (desno) otvara izložbu u Bunjevačkoj matici

Ivan Šarčević sa suprugom i unučadima

Izložbu je svečano otvorio likovni kritičar **Mile Tasić** koji je istako da je Šarčević u svom radu podigo listvicu visoko, te da stvara svojevrsnu slikarsku bajku.

„Slikarstvo Ivana Šarčevića nije dramatično, ono je prevashodno toplo i na čudesan način u dosluhu sa Stvoriteljem koji (mada se ne vidi) kao da se nadneo nad oblacima, nad suncem i kao da je svojevrsnim oreolom prekrio sliku okupanu i čistu, sliku spremnu da nas životu nauči. Na Šarčevićim slikama sve je istinito, a naše zablude slikar ispravlja učeći nas da i mi, kao i on, oko sebe zapažamo lepotu, uočavamo svetlost, družimo se sa toplinom i sačučestvujemo u očiglednoj idiličnosti. Avantura u koju se slikar svesno upustio pre dve decenije jeste slikanje lepog, što danas čini gotovo incident i likovnom okruženju stvaralaštva ružnog i morbidnog, hladnog i odbojnog, zastrašujućeg i zlom opominjućeg. Šarčević je svoju misiju, nikako lako, shvatio kao sopstveni usud da život lepotom brani...” (dio teksta kojeg je Mile Tasić pripravio za katalog koji prati izložbu).

N. S.

OTVORENA IZLOŽBA RADOVA VRHUNSKI SUBOTIČKI SLAMARKI

Život u sazvučju slame

Detalj sa otvaranja izložbe

Ana Vukov sa svojim radovima

U galerijskom prostoru Bunjevačke kuće u Somboru u četvrtak, 27. oktobra, svečano je otvorena izložba radova slamarki iz Subotice **Ivane Dulić** i **Ane Vukov** pod imenom „Život u sazvučju slame".

– S obzirom na godišnjicu smrti velike umitnice – slamarke Ane Crnković ovu izložbu posvećujemo njoj – naglasila je Ivana Dulić.

Iako je od svoje mame vidila i upoznala rad slamom, Anu Crnković, takođe, smatra, na niki način, svojom učiteljicom. Svoj pravac i način rada vrimenom je oblikovala i izgradila sama. U slamarstu je 16 godina i kako kaže, to se mož i duplo računat, jer se slamarenjom bavila po 14 i 16 sati dnevno što je i dalo pripoznatljiv rezultat. Gradeć svoj pripoznatljiv stil, podršku je dobila od **Bele Durancija**, istoričara umitnosti, koji je uputio kako da sve što radi zapiše – od samog doživljaja slame, vrste slame pa sve do pletenja i najtananijih detalja i tajni ove umitnosti. Tako je nastala jedna bogata arhiva, moglo bi se kazat, biblija slamarstva. Ode se zastalo. Ivana ističe da je kroz svoju umitnost slamarenja sičenom i pletenom slamom izdivanila priču života Bunjevaca.

Ivanina učenica, Ana Vukov je na svojim slikama, kako kaže, prinela događaje koji se sića iz svojeg života.

– Motivi na mojim slikama: cvat, grozd, list... sve je to život, najprija u mojim snovima, vizijama a onda to prinesem na slamu i nastaju dila, kažem za nji da su dio moje duše – pridstavila je Ana svoje eksponate.

– Ako je štogod umitnost, onda je umitnost i pripada cilom svitu. Znam šta bi volila, a to je ostavit slamarsko postignuće bunjevačkoj naciji. Ako mož bunjevačka nacija da je privati i zaštiti ko taku, meni će bit zdravo drago. Ako ne, kako Bog uputi! – ističu slamarke.

Na priko dvadest umitnički slika i nuz veliki broj slamarski predmeta i eksponata, umitice su se pridstavile Somborcima koji će imat priliku da ovu izložbu pogledaju i priporuče prijateljima i poštivaocima vake umitnosti.

Vlat žita je iznidrio Bunjevca, a Ivanina umitnost i umitnost naslidnica slamarenja izdivanile su slamarskim motivima priču života ponosnog ravničara, vridnog, strpljivog domaćina i njegove familije sa salaša severne Bačke. **R. P.**

ZAFALA ANI CRNKOVIĆ

Obilužavamo petu godišnjicu od smrti naše najveće umitnice u tehniki slame. Posvetila je puni pedeset godina života ovoj umitnosti. Slamu je učila da bi mogla učit druge, prinosit znanje. U svom radu je sačuvala iskrenost, hrabrost i upornost, strpljenje i organizaciju. Čuvala je tradiciju pletene slame, uvela je reljef u slike, a svoja iskustva je nesebično dilila sa svima nama. Ostala je u našim sićanjima ko svitla gromada u slamarskoj umitnosti.

I još jedared, veliko fala Ani Crnković.

I. Dulić

PISMA „MENI BILI SALAŠ FALI" I DANAS SLUŠAOCIMA OKVASI OČI

Emocija zapisana u dahu

Prilikom otvaranja izložbe slika **Ivana Šarčevića** (o čemu smo pisali u ovom broju „Bunjevački novina"), pročitano je nikoliko pisama, o ravnici, salašima, svemu onom što i Šarac slika. No, jedna pisma je svakako pokrenila najviše emocija, a nju je deklamovala autorka **Gabrijela Diklić**.

Zanimljivo, i ona, koja je pismu pisala, pa i više puta deklamovala, „gutala je knedle" dok je nizala stihove, a u publiki, brez obzira na to dal su pismu čuli prvi put, el su „ponavljači", oči su se za čas ovlažile.

– Uvik u publiki bude kogod ko prvi put čuje pismu, i uvik priđu, pofale, pitaju jel se mož kupit knjiga u kojoj je taka pisma. Komentarišu da je toliko slikovita, da na trenutak gotovo da jasno vide bili salaš prid njima – divani nam Gabrijela Diklić.

Naravno, rič je o pismi „Meni bili salaš fali", a sve to prati i zanimljiv divan o njezinom nastajajnu. Od autorke saznajemo da je to njezina prva pisma. Prijavila se za nastup na kulturnoj večeri u KUD-u „Bunjevka", a prilikom priprema saznala je da je jedino ona imala prozni rad, te da će svi drugi čitat pisme.

Gabrijela Diklić deklamuje pismu „Meni bili salaš fali"

– Pomislila sam u sebi: „Pa neću valjda jedina ja bit u programu, a brez pisme", i čim sam stigla kući, oma te večeri počela sam pisat pismu „Meni bili salaš fali". Pismu sam napisala gotovo u dahu, nošena emocijama, a strofe su se redale. Ti emocija nije bilo u mladosti, čak je tad postojala želja da sa salaša dođem u varoš. Međutim, kako vrime prolazi, tako se čovik vraća onom što je lipo, a to je svakako mladost. Moja mladost i salaš su povezani, a možda je moja žalost za salašom i žal za mladosti. Nije lako prinet emocije, ja želim da ji prinesem kako i osićam, a izgleda da u tom i uspivam.

Oko pisme „Meni bili salaš fali" nastala je i zbirka pod istim imenom, a u njoj su mista našle pisme koje divane o životu na salašu, risu, svecima, običajima... Nuz zbirku poezije, iz pera Gabrijele Diklić izašo je i roman.

– Jedan od likova u mojim pripovitkama je snaš Kata. Tila sam da taj lik metnem u više situacija, te da to proširim u jednu veću pripovitku. No, počela sam divan „od Kulina bana", pa kako su se njezini roditelji upoznali, i kad sam to dala Suzani (Kujundžić Ostojić) i Evi (Bačlija) u tadašnjim „Bunjevačkim novinama", složile su se da to nije pripovitka, nego jedan cio roman.

Na pitanje koje joj je izdanje draže, nakon kratkog razmišljanja od naše sagovornice stiže i odgovor.

– Svakako mi je draža zbirka poezije „Meni bili salaš fali", jer ona ima autobiografski karakter. To što je tamo opisano je i zaista doživljeno, ništa nije izmišljeno. Roman je napravljen od mozaika, od pripovitki koje sam ja čula dok sam živila na salašu, a živila sam tamo do moje 21 godine.

Iz pera Garbijele Diklić izašlo je još dosta pisama, kako za dicu, poput čuvene „Singerice", tako i oni sa ozbiljnom tematikom, porukama... Ipak, kako sama priznaje, sve joj je teže pisat.

– Lakše je kroz pripovitku kazat kaku emociju, jel tu ima i više prostora, a pisme su mi i ovako već dosta dugačke. Kako vrime prolazi, tako mi je i teže pisat. Napišem štogod, pa onda to danima priokrećem, priopravljam i tako u beskraj. Evo, za lanjsko prelo sam počela pisat pismu oma po okončanju priklanjskog, pa sam i veče prija isteka konkursa imala šta prominit. Kažu mi da u tim prominama i pokvarim ono što sam prvobitno napisala. Zanimljivo, pisma „Meni bili salaš fali" je napisana u dahu, uveče sam napisala u nizu 30 strofa, sutradan sam dopunila sa još 3 i to je bilo sve. Ni neću da je minjam.

I dok se pripravljamo za kraj razgovora, ne možemo a da ne pitamo dal se sprema štogod novo.

– Počela sam pisat roman, još prija tri godine i stala. U prvom romanu glavni lik je bila snaš Kata, koja je rođena na salašu, tamo će i umrit, dok u drugom glavnu ulogu ima muški lik koji je na salašu od rođena, al ga napušta. Međutim, nosi ga u duši, i kako godine teku, sve više žali za njim. Ne znam ni zašto sam stala, nije problem u inspiraciji, imam čitavu priču u glavni, znam i naslove poglavlja. Izgleda da, jednostavno, nemam ni vrimena za taki poso, bavim se unučićima, gledam da pomognem mojima što više možem – kaže na kraju Gabrijela Diklić.

N. S.

DOKLE ŽIVI SALAŠ?

– Salaš iz pisme i ja smo otprilike vršnjaci, al on, na žalost, nije dugo živio, srušen je. Moji roditelji su imali četri ćeri, ja sam bila najmlađa, sestre su se poudavale, očle. I ja sam posli došla u varoš, potom i moji roditelji. Na salašu nije niko osto, a salaš živi dok živi i čeljad na njemu. Bilo je korisnije srušit salaš, jel je osto daleko od svita, od putova, ambulanti, škula, teško je to i za stariji, al i za mlađi svit – divani Gabrijela Diklić.

BAJMOČANIN MARKO ZVEKAN MAJSTOR U KUVANJU RIBLJE ČORBE

Jednostavan recept – ukusna čorba

Kaže svit da ribu ne triba hasnirat u misecima koji nemaje slovo „r" u svom imenu. Dal to ima veze, el nema, nije sad to tako ni bitno, kad se riba dobro skuva. A riblju čorbu dobro zna skuvat, osvidočenu je to i osvojenim prvim mistom na nedavno održanom takmičenju u Bajmoku (u septembRu) **Marko Zvekan**.

Bajmočki majstori riblje čorbe: Marko Zvekan i Marija Kolar

Na pitanje dal je istina da ne triba ribu kuvat od maja do avgusta, naš sagovornik kratko odgovara:

– Uvik je vrime za kuvanje ribe, nema veze koji je misec, koji je dan. Ako je dobra prilika, dobro i društvo, naravno, ako ima i kake ribe u blizini, čorba je brzo gotova.

Na pomenutom takmičenju Bunjevački kulturni centar „Bajmok" nastupio je sa dvi ekipe, a nakon što je žiri probo sve riblje specijalitete, stigle su i dvi nagrade, za prvo i treće misto.

– Podilili smo se u dvi ekipe, u svakoj je bio po jedan kuvar, dok

su drugi isti tako dali velik doprinos. A i nikako je lipše kad kuvaš u društvu, uvik tu bude mista i za kaki divan, šalu. Vrime prođe začas. Niko od nas ne očekiva nagrade, tu smo da se družimo, al, ipak, prija kad stigne i kako priznanje, lipo je znat da se kome sviđa to što napravite.

I dok kuvari često svoje recepte taje, a i kad ji otkriju, štogod „zaborave" i prominu da niko ne bi znao skuvat ilo ko njevo, kod Marka to nije slučaj. Pobednički recept rado otkriva.

– Naša čorba je bila najbolja jer samo koristio i najbolje sastojke, al i iskustvo koje imam u kuvanju riblje čorbe, pa i sa ranији takmičenja. Recept kojeg se ja držim je vrlo jednostavan. Samelje se luk pogačar, metne se riba, doda kvalitetna paprika, ovo je najbitniji sastojak, domaća kuvana paradička, sipa se voda, tako da nivo bude pet prstivi iznad ribe. Kad se kotlić tako pripravi, metne se na raspaljenu vatru, kuva po sata, i nakon tog je spremno za ilo.

U divanu saznajemo da Marko nije samo stručnjak za kuvanje riblje čorbe.

– Kuvam dosta i kući, i to skoro sve što se mož skuvat u kotliću, gra, paprikaš, gulaš, burage...

Vraćajuć se na divan o ribi nameće se i pitanje: „Dal dobru riblju čorbu mož skuvat i kogod ko nije pecaroš?".

– Što se mene tiče ja iđem i na pecanje. No, nije nužno da onaj ko oće da skuva dobru riblju čorbu mora bit i pecaroš, al sigurno nije na odmet – dodaje naš sagovornik na kraju divana za „Bunjevačke novine". **N. S.**

• Pozivnica • Pozivnica • Pozivnica •

NOVA SEKCIJA U UG „BUNJEVAČKA VILA"

Folklor u Maloj Bosni

Udruženje građana „Bunjevačka vila" iz Male Bosne uskoro pokreće rad u novoj sekciji. Rič je o folklornoj sekciji, a u toku je upis novi članova svi uzrasta.

Prijave i informacije se mogu dobit na telefon 064/512-19-11, a probe će se održavat u Domu kulture u Maloj Bosni, (Subotička ulica 12).

SLAVICA I MIRKO BABIČKOVIĆ UŽIVAJE U GLUMI

Zajedno na sceni, zajedno u životu

Slavica i **Mirko Babičković** dobro su poznati onima koji prate amaterska dramska ostvarenja koje pripavljaju u KUD „Bunjevka", jel su već godinama unatrag dio svake pridstave. Zajedno su na sceni, al su zajedno u životu, ko bračni drugovi, koji niguju jednaku ljubav prema glumi. Obadvoje su bili zapaženi u najnovijem ostvarenju „Zemlja naši pradidova", pridstavi koja prikaziva protekli 330 godina u istoriji Bunjevaca, a koje je KUD „Bunjevka" pripavilo za početak tradicionalnog Festivala bunjevačkog narodnog stvaralaštva.

Najteža pridstava

– Ovo je sigurno bila naša najzahtivnija pridstava. Četri miseca smo proveli u probama, a na kraju smo dobili rezultat kakom se nismo ni nadali. Nije bilo lako iznet taku pridstavu, jel smo mi svi, ipak, samo amateri. No, moždar nam je i to pomoglo, jel smo svi nikako bili zajedno, a kroz to druženje smo i savladali jedan težak poso. Prija smo radili uglavnom komedije, i to je nikako lakše išlo. Kad čovik zastane, malo improvizuje, nasmije se i tira dalje. Ode tog nije smilo bit, tematika je ozbiljna, puna istorijski podataka, sve se to moralo ispoštovat – divani Slavica.

U pridstavi koja je trajala oko tri sata, i u kojoj je obuvaćen period od priko tri vika, teksta je bilo tušta, toliko da glumcima baš i nije bilo svedno na samom početku.

– Kad su bile podiljene uloge i kad smo imali prvo čitanje, svi smo se malo zabrinuto pogledali. Nismo znali kako ćemo mi to sve izgurat. Priznajem, bio sam skeptik, jel je Kata (Kuntić, pridsidnica KUD „Bunjevka" i autor pridstave) pripravila ozbiljan materijal. Obrađen je period od priko tristo godina, svi smo imali više uloga, bilo je dosta zbrkano na početku. I onda je došla i generalna proba koja nije uspila. Svi smo se pitali kako će to sve izgledat dan kasnije, a ispostavilo se da smo premijeru odradili brez pogriške – sića se Mirko nedavne premijere na sceni „Jadran".

Mirko i Slavica Babičković u prvom činu pridstave

Prema ričima naši sagovornika, olakšavajuća okolnost je to što je **Kata Kuntić**, poznavajuć dobro sve glavne aktere, i uloge pripravljana namenski, znajuć ko šta mož najbolje iznet. Ističu i da je bio zahtivan prilazak iz avlije Kuntićovi, di su održavane probe, na scenu.

– Niko od nas nije prvi put na sceni, al nije nikako ni blizo isti prostor. Nuz to, pojavili su se i statisti, folklorci iz dva društva, u jednom momentu nas je bilo sedamdesetak na sceni. Moždar je i zbog tog ta generalna proba bila tako loša. A onda, sutradan, ositila se nevirovatna pozitivna energija, nije bilo nervoze, svako je jednostavno imo potribu da da svoj maksimu, i to se vidilo – divani Slavica, a Mirko nastavlja:

– Treme je bilo, al tokom pripravljanja i oblačenja. Sićam se, već kad sam bio obučen za prvi čin, provirio sam i vidio da je sala pripuna, okrenio sam se med nas, vidio da niko nije zabrinut, svi smo se šalili, bili opušteni, ko da smo pridstavu već radili više puti. Moždar će bit više treme na reprizi. Ono što smo pokazali na premijeri sad triba i opravdat. Ne smimo dozvolit da drugo izvođenje bude lošije, imaćemo još koju probu, tekst će se ponovit i daćemo sve od sebe da opet bude sve brez mane.

Iskusni „amateri"

Druženje sa glumom u familiji Babičković nije ništa novo, a počelo je još davno.

– KUD „Aleksandrovo" je radilo jedan film o bunjevačkim svatovima. Dosta se to ozbiljno radilo, na tri salaša se snimalo, al film nikad nije vidio svitlost dana. Mirko je bio njev folklorac, učestvovo je u svemu tom, ja sam odlazila onako, da gledam, pa se

i našla potriba da imam i jednu malu ulogu, bila sam nika kuvarica, imala sam rečenicu-dvi. Posli tog smo oformili i dramsku sekciju, koja se, na žalost, osula. Bili smo mladi, svako je očo na svoju stranu, poso, fakultet... Jedno vrime nije bilo nikaki aktivnosti, a onda nas je pozvo Zolika (Baka) da učestvujemo u prikazu Božićni običaja koje je organizovalo KUD „Bunjevka". I tako je to ponovo počelo, pridstava za pridstavom seređala. Sad je tu, iza nas u „Bunjevki" desetak pridstava, a nadam se da će se naše druženje i dalje nastavit – nastavlja Slavica.

Dok je Mirku najbliža pridstava „Albina mijana", prava komedija koju je od srca i lako uradio, Slavica podvlači pridstavu „Odvirandženi pendžeri" zbog sićanja na stare običaje i dobru kombinaciju sa folklorom. Sad, nakon teške pridstave „Zemlja naši pradidova", ne žele tako lako da se rastanu.

– Tražili smo od Kate da nam sad pripravi kaku komediju, da se malo opuštimo od ovog velikog izazova. Radili smo naporno četri miseca, a sad nam je žao da se raziđemo, jel u tom radu je bilo i lipog druženja.

Konji – velika ljubav

Nuz ljubav prema glumi, Mirko Babičković je poznat i ko strastveni ljubitelj konja, a trenutno je i pridsidnik Konjičkog kluba „Bačka".

– Otac je uvik držo konje, i moja ljubav prema njima se rano rodila. No, to je jedan od skuplji sportova, i nisam mogo priuštit sebi da imam konje, sve dok se nisam zaposlio, oženio, sve dok nisam posto kako kažu „svoj gazda". Kad sam kupio jednog konja, nije ostalo na tom, brzo je bilo već šest konja u štali. To je ozbiljna obaveza, konje triba trenirat, timarit, nosit na trke... U međuvrimenu je u ovom sportu bilo sve teže i teže. Osamdeseti godina, kad bi osvojio tek četvrtu nagradu, mogo bi od tog kupit rane za konja za 2-3 miseca. A onda su došle devedesete. Sićam se primera iz 1994. godine, kad sam bio prvi, a dobio sam toliku nagradu da sam moro još potovat iz džepa da kupim jedan sanduk piva navijačima koji su me podržavali. Ni sad situacija nije sjajna, al je ipak bolje, dešava se štogod pozitivno. Sad imam dvi kobile i dva ždribeta, nisam još dosta omatorio, pa se nadam da će od nji bit štogod.

U bliskoj prošlosti Babičković je bio ponosan na Euzebija, kojeg je u međuvrimenu prodo, a sa dva grla prija tog je imo sjajne rezultate.

– Nisam nikad bio u mogućnosti dat velike novce za konja. No, bio sam potkivač, radio sam sa velikim konjarima, i uvik sam ciljano tražio konja kojeg ću kupit. Tražio sam jefitnija grla, povrđena, zapuštena, a za koje sam znao da imaju potencijal. Tako sam kupio prvo Ešelja, koji je bio prije mene kod 7-8 gazda, i ostvario je prosečen rezultate. Posvetio sam mu se maksimalno, a on je to vratio sa šest uzastopni pobida na hipodromu. Tako je bilo i sa Alkonom, kupio sam ga od jednog starijeg čovika iz Bečeja, po „vagoškoj" cini, al sam znao da ima dobro poriklo i vrime. I on je isto dobio šest uzastopni trka, dobio bi i više da me u jednoj trki u Sombori nije rival „pokosio", konji su pali, Alkon je pokido tetive i to je bio kraj. Kažu da u karijeri konjara ne mož imat više od 3-4 dobra konja. Eto, imo sam Ešelja, Alkona i Euzebija, pa se nadam da će taj niz nastavit jedno od ždribadi. Imamo tri jutra ograđene avlije, konji su stalno napolju, a to je za nji i najvažnije.

I dok Mirko završava svoj divan o konjima, Slavica na kraju dodaje.

– Išla sam i ja na hipodrom, al nije to za mene. Dugačke su mi te pauze izmed dvi trke. Mirko i drugi onda diskutuju ko je kako trčo, kako je vrime ostvario, a ja se u to ne razumim. Zato ja, dok on iđe na trke, ostanem kući, štogod poradim, el se, jednostavno, malo opuštim. N. S.

TAVANKUĆANI GOSTOVALI NA 53. „OPLENAČKOJ BERBI"

Sabor izvornog narodnog stvaralaštva

U Topoli je, u organizaciji Opštine Topole i Turističke organizacije „Oplenac" od 7. do 9. oktobra održana 53. Oplenačka berba i Sabor izvornog narodnog stvaralaštva. U kulturno-umitničkom dilu manifestacije nastupili su i folklorci iz BKC „Tavankut".

– Ti dana se u Topoli okuplja velik broj ljudi, a tri dana se slavi berba grožđa, nuz već uobičajene propratne aktivnosti. Organizatori su se postarali da vašarsku atmosferu upotpune i kulturnim dešavanjima, pa se tako, u okviru cilokupne manifestacije održavaje izložbe, koncerti, pridstavljaju se stari zanati, domaća radinost... – divani **Milica Iršević**, pridsidnica BKC „Tavankut", pa nastavlja: **– Nas su zvali da pridstavimo isključivo bunjevačke igre, a bio je to dio kulturno-umitničkog programa u okviru kojeg su nastupili učesnici iz 21 kulturno-umitničkog društva, svako sa svojim izvornim narodnim igrama.** N. S.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Što se list duže drži, to se zima dalje pruži

Stigo nam je novembar, a sa njim, ko i svake godine, zalađenje, magle i jesenjske kiše. Dani su kraći, a veći poslovi su porađeni, al je na salašu uvik bilo kakog posla. Oko salaša, u baščama i na njivama, a svakog miseca su se radili drugi poslovi. Prid Svi svete su se salaši pomazali krečom i okolo je podvučena plaša, lugava el duvanska, a kreč je štitio salaš od jesenjski kiša. Još je tribalo pomest i grabit pospadano lišće koje se nosilo u korlat. Nije se palilo ko danas, na sve strane se dimi, a ti dimovi su jaki, pa guše starije i bolesne. Muškarci su navezali dosta korovski metala, s čim se melo lišće, pa i snig kad napada. A kadgod je bilo godina da lišće još ni ne opadne, a snig napada, pa se zajedno melo.

Sićanje na pritke

Svi sveti su 1. novembra, to je bio velik svetac. Prid ovaj svetac se postilo, čistila su se groblja, nosilo se svića, krizantema i jesenjski ružica, čega je kadgod bilo na svakom salašu. To se baš za taj dan odranjivalo, a bilo ga je više feli pa se groblje šarenilo i lipo izgledalo. Svi Sveti su velik svetac, na taj da se nije ništa radilo. Ujtru bi se išlo u crkvu na svetu misu, a posli na groblje i molilo se svima svetima. To je porodični svetac, kuvala se svečana užna, kokošija čorba, meso i pečen krumpir, salata od kupusa, a od kolača se većinom pekla bundevara.

Prid veče, kad se namiri josag, sva čeljad uđu u sobu, pa se zapali nikoliko svića, doli na zemlji isprid astala, pa sva čeljad, stari, mladi i dica, mole krunicu i litanije svima svetima. Uveče se nije nigdi išlo, nit je kogod dolazio, ni za mlade se nisu pravile nikake zabave.

Mrtvi dan je 2. novembra, tog dana se sićamo svi naši pokojni pridaka koji više nisu sa nama. Naši dragi roditelja, koji su nas ranili i odranili, a i svi drugi rođaka prijatelja, komšija i poznanika koji su nam bili mili i dragi. Kadgod se na Mrtvi dan išlo u crkvu na svetu misu koja se služila za sve mrtve duše, a posli mise se išlo na groblje. Na Mrtvi dan se moglo radit, obično se vozila kuružna i sadivala u badnjeve ako je bilo vrime za taj poso. Mogli su se raditi i drugi poslovi, samo se za zemljom nije ništa radilo čerez poštivanja naši mrtvi koji počivaje u zemlji. Uveče, kad se smrkne, sva čeljad uđu u sobu, zapale se sviće, pa se moli Boga za mrtve duše, a na kraju se kaže: „Pokoj vični daruj njim Gospodine, i svitlost vikovična neka njim svitli da počivaje u miru". Ni na Mrtvi dan se uveče nije nikud išlo, to je bio običaj kod nas Bunjevaca, pa su se i naši mladi tog držali. Tog dana se nisu pravile nikake igranke i svatovi. Nise mogla čut nikaka pisma ni graja, šorom ni sokakom, ko u druge večeri. Kadgod su se i mrtvi većma poštovali nego danas. O mrtvima se uvik divanilo sa velikim poštivanjom i sve najbolje.

Zajednički suživot

U kadgodašnje vrime stari su živili na salašima sa svojim mlađima koji su ji dvorili i starali su se o njima, a nisu ji nosili u staračke domove ko danas. Kadgod su se ljudi većma slagali i poštivali međusobno. Kad kogod umre, komšije nisu radili nikake poljske poslove, dok se mrtvac ne sarani. Komšije su dolazile pomoć domaćinima, muškarci su namirili josag, čistili i mrvili kuruza ako je tribalo. Žene su pekle lakumića i drugo pomagali, a malu dicu su prineli u komšiluk da se ne uzbunu što su čeljad svi u crnini i plaču. Uveče je dolazila rodbina, prijatelji i poznanici da iskažu saučešće poriodici. Bili su ponuđeni lakumićima i rakijom za pokoj duše. To je kraj puta di ćemo svi doć, prije el posli. Kadgod su mrtve saranjivali u rake, svakog obaško, a čelo glave se metne mali drveni križ, što nas sića da ćemo po križu bit spašeni. Danas se većinom saranjiva u grobnice, di se mož saranit više generacija na jedno misto. Podignuta je kamena ploča di su ispisana imena svi koji su tamo saranjeni. Na groblje triba i dicu vodit da na ploči vide di su njim koreni i stablo od koji su potekli. Na ploči mogu vidit kako su se zvali prici, koliko su godina živili i kako su izgledali ako ima slika. Triba dicu od malena učit da poštivaje svoje pritke, da znadu ko su i šta su, pa da ostanu čvrste grane porodičnog stabla. Nek vide od stariji i upamte sve te običaje, jel je to sastavni dio života.

Poslovi u jesen

Kad je došla jesen malo se zaladilo, al ne smeta, jel su svi veći poslovi porađeni. Kuruz je u ćardaku, kuružna u badnjevima, ranjeniki o oborima, žene su zatvorile guske za kljukanje, koje su se prid Božić mogle dobro prodat. Kad prođu Svi Sveti, kiselio se kupus, i ribani i u glavicama za prokole, pa se moglo kazat da je tako obezbeđen C vitamin za cilu zimu.

Dani su kraći, a noći duže, a ima i dosta svetaca koje su naši prici uvik poštivali i slavili. To je sve bilo vezano za život na salašima, a to ji je i održalo u teškim vrimenima. Vira, običaji, jezik i nošnja, kojikaka slavlja što se prinosilo s kolina na kolino.

Početkom novembra su se mogli vidit redovi mladog, zelenog žita, a ako je bila lipa jesen, kočijaši su orali jesensko oranje. Muškarci su obično, kad namire josag, vezali metle. Sirkove, čime se mela soba i druge prostorije na salašu, i korovska, s čim se mela avlija i snig kad napada. Sa metlama od tankog pruća meli su se obori. Kad se kuružna sadije u badnjove, a to je bio važan poso, koristila bi se za ranjenje josaga, a ogrizine su se ložile u parasničke peći. Dani su kratki, a noći dugačke, pa su se komšije sastajale da malo skrate vrime, divanili su o svemu i svačemu, šta je ko čuo na hetiji, el pročito u novinama, kako se kreću cine, šta je ko uspio uradit od posla, šta jesapi za sutra. Bila je i izreka: „Što možeš danas, ne ostavljaj za sutra". Sad su to malo izokrenili, pa kažu: „Što možeš ostavit za sutra, nemoj uradit danas". Muškarci su odigrali koju partiju karata, to njim je bila zabava i šala, a ne kocka u novce ni slučajno. Sa mužovima su išle i žene, one su i dicu povele, i ponele svoje radove šta je koja šila, štrikala el prela.

U novembru ima dosta svetaca pa su išli rodbini i komšijama čestitat imendane. Krajom novembra se mogo očekivati snig, pa se kazalo „Sveta Kata, snig za vrata". Pravile su se igranke za mlade, zabave, pa i svatovi su se najviše pravili na jesen kad prispije novo vino, rampaš. Ako u novembru grmi kaže se: „U novembru grmljavina, biće rodna iduća godina". Danas tog komšijanja, veselja i druženja nema. Sad samo glede u internet i mobilni telefon.

Svatovi i ve-selja su se mogli pravit do Svetog Andrije, a onda počima Adventsko vrime koje nas sića kad su ljudi čekali obećanog spasitelja. Sad se sve prominilo, ne poštiva se ni petak ni svetac. Drugačiji je tempo života, živi se ubrzano, al se i kraće živi nego što se živilo u kadgodašnje vrime, kad se živilo mirno i staloženo.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Prvog novembra slavimo praznik Svi sveti. To je velik svetac, kad slavimo sve svece zajedno. Priko cile godine slavimo i spominjemo se svetaca čija su imenazapisana u kalendaru i koje je crkva proglasila svetima ode na zemlji. A ima i oni za koje ni ode na zemlji ne znamo da su našli Božiju milost, pa ji je Bog pridružio svecima na nebu. To je velik svetac, po crkvama se služe svete mise, i mole litanije svima svetima, a posli se iđe na groblje.

Mrtvi dan slavimo 2. novembra kad se sićamo svi naši mili i dragi pokojni koji više nisu s nama ode na zemlji. Zato na njev dan iđemo u crkvu i na groblje, pa se molimo Bogu za njeve duše. Palimo sviće, nosimo svete vode i cvića. Molimo se za sve mrtve duše, pa i za one koji ni groba nemaje, što su nestali u ratovima, morima...

Martina biskupa se spominjemo 11. novembra, a 16. novembra Sveta Margarete divice i mučenice iz Antiohije koja je ubijena za vrime Dioklecijanovog progonstva.

Sićamo se i Svete Elizabete, ćeri ugarskog kralja Andrije. Život je započela u zlatnoj kolivki i u velikom bogatstvu, a posli smrt muža,

vojvode Ludviga, dala je sagradit bolnicu. Nesebično je davala milostinju, pomagala je sirotinju, udovice, nezbrinutu dicu... Bila je progonjena od pogana, umrla je u velikom siromaštvu, al je od Boga primila milost vične slave.

Svete Cecilije je mučenica koje se spominjemo 22. novembra. Ona se zavitovala vičnom divičanstvu, al su je roditelji priko njezine volje na silu udali za poganina Valerijana. Cecilija ga je uspila obratit, bili su proginjeni i umrli su mučeničkom smrću.

Svetu Katu, divicu i mučenicu slavimo 25. novembra. Velikom znanjom i mudrušću što je od Boga primila uvik je tražila istinu i pravdu. Kad je Maksimin progonio hrišćane koje je tio iskorenit, Katu je udarcima i glađu mislio prisilit da se odrekne vire u Boga. Al, na njezine mudre riči dosta svita se obratilo koji su se slušali, pa još i carova žena. Kata je mučenički ubijena, a saranjena je na gori Sinaj.

Svetog Andriju apostola slavimo 30. novembra. Kad je Isus išo nuz Galilejsko more, vidio je Andriju i brata mu di krpe mriže. Isus ji pozove, a oni su oma sve ostavili i pošli za njih. Isus njim je kazo da će od sad lovit ljute koje će zvat na obraćenje. Posli Andrije počima sveto adventsko vrime koje traje četiri nedilje, a to nas sića na one četiri iljade godine kad je svit čeko obećanog spasitelja kojeg su navistili proroci.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Čorbe i mesa

Čorba s povrćom

1 krumpir
1 šargaripa
1 peršin
1 šaka graška
20 deka karfiola
1 pileće bilo meso
malo vegete, mlivenog papra, malo crnog luka

Svo povrće očistit, oprat, isić na kockike, ko i bilo meso. Metnit na šopret, u labošku 3 litre vode, a kad provre pomećat povrće i meso. Dodat malo papra, kašiku vegete i na laganoj vatri kuvat dok ne omekša.

Meso u saftu

1 kg svinjskog mesa
2 kašike masti
2 kašike brašna
2 češlja bilog luka
malo papra u zrnu
1 list lovora
1 kašika vegete.

Meso isić na tanje komade, uvaljat u brašno, pa na masti propržit dok brašno ne porumeni sa obadvi strane. Nalit dva deci vode, dodat papar, lovor, isickan bili luk i vegetu. Poklopit, pa na kraj šporeta metnit da se krčka dok meso ne smekšta. Vruće iznet na astal, tako sa saftom.

Slatke bombice

10 deka brašna
40 deka čokolade
2 jajeta
15 deka šećera
10 deka margarina
1vanilin šećer
cimet, 1/2praška za pecivo
Smekšat margarin i čokoladu, dodat jaja i šećer, pa mikserom mutit, da se izjednači i šećer istopi. Dodat brašno, pomišano s praškom za pecivo, vanilom i cimetom. Dobro izmišajte, pa kašičicom uzimajte tisto veličine većeg ora. Ređajte u tepciju na masnu artiju, a pečite 15 minuta. Kad se ispeče, ostavi se da se olade u tepciji, pa se slatke bombice ređaje na plitak pladanj.

A. V. K.

PRVI PČELARSKI PRIRUČNIK NA SLOVENSKOM JUGU

Napisan na bunjevačkom

Josip Toldi, inspektor za pčelarstvo pri Bačkoj komorskoj adminsitraciji, čije se sidište od 1750. g. nalazilo u Somboru, objavio je 1789. g. kratak pčelarski priručnik el uputstvo na osam strana, pisano tzv. „ilirskim" jezikom, zapravo bunjevačkim govorom i pomalo arhaičnim latiničnim pismom.Toldi je, virovatno, bio južnoslovenskog porikla i moguće da mu je mater bila Bunjevka, te je bunjevački govor dobro poznavo. Dvi godine ranije on je aktivno radio na suzbijanju pčelinje kuge, pa je izradio pridlog za unapriđenje pčelarstva u vidu uputstva pčelarima. Mada je jezik uputstva narodni, očit je i uticaj administrativnog stila. U ovom pčelarskom priručniku, prvom na Slovenskom Jugu, on se svom rodu, kome je uputstvo bilo i naminjeno,već u naslovu obraća ko „najdražoj domovini" („Pridraga domovina") i navodi da je ona izdiljena na deset „kotara" (županija).

Pčelarstvo je, inače, pridstavljalo važnu privrednu delatnost jer je med bio osnovni zasladivač, a medeni vosak bio je neophodan u proizvodnji svića. U Somboru je, u vlasništvu građana i salašara, 1749. g. zabiluženo čak 2.870 košnica (najveći pčelari tog vrimena bili su ovdašnji Bunjevci, pa je **Nikola Parčetić** imo 200 košnica, **Mihailo Bokerović** 120, **Đurađ Vranješ Bošnjak** 93, a **Grga Lukić** 90 košnica), a podatak iz 1758. g. navodi da je godišnji prihod od pčelarstva donosio somborskim pčelarima 1.098 srebrni forinti. Krajom osamdeseti godina 18. vika došlo je, uslid smanjenja površine pašnjaka, klimatski promina i bolesti pčela, do opadanja pčelarstva, pa je Toldijev priručnik imo edukativnu naminu kako bi podučio pčelare o potribi promine načina uzgoja pčela.

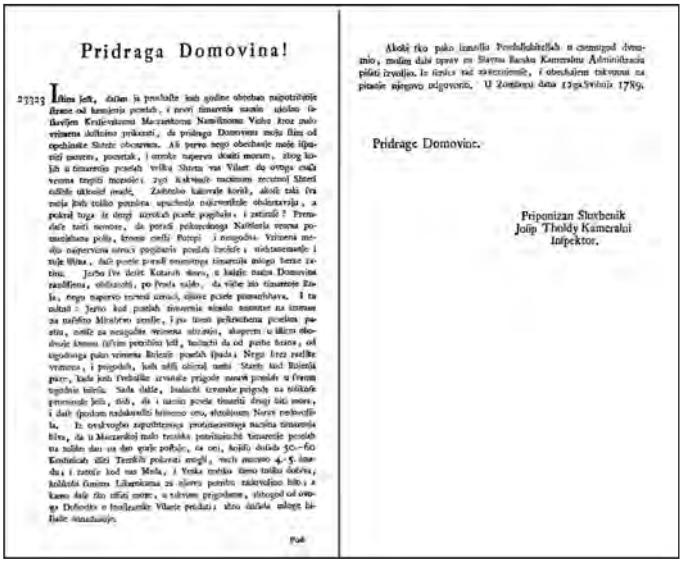

Pridraga Domovina!

23323 Istina jest, dašim ja prošaste još godine obećao najpotrebitije strane od hranjenja pčelah i pravi timarenja način, ujedno sastavljen Kraljevskom u madžarskom u namistnomu viću, kroz malo vrimena dostojno prikazati, da pridragu domovinu moju s tim od općinske štete občuvam. Ali pervo nego obećanje moje ispuniti možem, početak i uzroke najpervo doneti moram, zbog kojih u timarenju pčela veliku štetu vas vilajet do ovoga časa veoma terpeti morao

Akoli tko pako između Podollubiteljah u čemugod dvoumio, molim dali upray on Slavna Bacska Kameralna Administracia pišati izvoljio. Iz serdca rad zavezujem se, i obećajem takvomu na pitanje njegovo odgovoriti. U Zombori dana 12ga Svibnja 1789.

Pridrage Domovine.

Priponizan Slurbenik
Josip Tholdy Kameralni
Inspektor.

Svega nikoliko nedilja po završetku rukopisa, Mađarsko namesničko veće je u junu 1789. g. procinilo da je Toldijev pčelarski priručnik izuzetno značajan za „sistemski i racionalni napridak" ove privredne grane, pa je naložilo da bude štampan i široko diljen med narodom, ko i da bude priveden na nemački i mađarski jezik.

Kako bi se uvirili u lipotu narodnog bunjevačkog govora ovog vrimena, donosimo transliteraciju i naš privod prve i poslidnje stranice Todlijevog pčelarskog priručnika.

Pridraga domovina

„Istina jest da sam ja prošaste još godine obećao najpotrebitije strane od hranjenja pčelah i pravi timarenja način, ujedno sastavljen Kraljevskom u madžarskom u namistnomu viću, kroz malo vrimena dostojno prikazati, da pridragu domovinu moju s tim od općinske štete občuvam. Ali pervo nego obećanje moje ispuniti možem, početak i uzroke najpervo doneti moram, zbog kojih u timarenju pčela veliku štetu vas vilajet do ovoga časa veoma terpeti morao je; drugo, kakvim se načinom rečenoj šteti odsele ukloniti imade. Zašto bokakovaje korist ako se taki sva moja toliko potribna upućenja najizverstnije obderžavaju, a pokraj toga iz drugih uzroka pčele pogibaju i zatiru se. Premda se tajiti ne može, da poradi prikorednoga naseljenja veoma pomanjšana polja, k tomu česti potopi i neugodna vrimena među najpervima uzroci pogibanja pčelah broje se. Ništa manje, i to je istina, da se pčele poradi neumitoga timarenja mnogo berže zatiru. Jerbo sve deset kotarah skoro, u koje je naša domovina razdiljena, obilazeći, po svuda najdo da više zlo timarenje roja, nego najpervorečeni uzroci, njiove pčele pomanjšava. I to otud: jerbo kod pčelah timarenja nimalo ne motre na izorane za naselito mloštvo zemlje, i po tomu prikraćenu pčelam pašu, niti se na neugodna vrimena obziraju, ako prem uistinu obadvoje k tomu sasvim potribito jest, budući da od paše hrana, od ugodnoga pako vrimena rojenje pčelah spada. Nego, brez razlike vrimena i prigodah, još udilj običaj naši starih kod rojenja paze, kada još svekolike izvanske prigode naravi pčelah u svemu ugodnije bile su. Sada, dakle, budući izvanske prigode na toliko se prominule jesu, slidi, da i način pčele timariti drugi biti mora i da se s poslom nadoknaditi brinemo ono što bi nam narav nedovoljila. Iz ovakvobo zapuštenoga protivnaravnoga načina timarenja biva, da u Madžarskoj malo troška potribujuće timarenje pčelah na toliko dan na dan gorje postaje, da oni, koji su do sada 50-60 košnica iliti ternkih pokazati mogli, već mučno 4-5 imaju, i zato se kod nas meda i voska teško samo toliko dobiva, koliko bi samima likarnicama za njiovu potribu zadovoljno bilo; a kamo da se ko usfati može, u takvima prigodoma, štogod od ovoga dohotka u inostranske vilajete prodati, što do sada mnoge hiljade donašalo je."[...] Toldijev priručnik se nastavlja detaljnim uputstvima za pčelare, a završava ričima: „Ako bi tko pako između pčelojubiteljah u čemu god dvoumio, molim da bi uprav na slavnu Bačku kameralnu administraciju pisati izvoljio. Iz serca rad zavezujem se i obećajem takvomu na pitanje njegovo odgovoriti. U Somboru, dana 12-ga svibnja 1789. Pridrage domovine preponizan službenik Josip Toldi, kameralni inspektor."

U privodu na savrimeni jezik njegove reči glase: „Istina je da sam ja još prošle godine obećo da ću, u najskorije vrime, objavit najpotribnije podatke o ranjenju i pravom uzgoju pčela, koje sam sastavio i za Kraljevsko mađarsko namesničko veće, kako bi najdražu domovinu svoju tako od opšte štete sačuvo. Ali prija nego što budem mogo ispunit svoje obećanje, najprija moram ukazat na uzroke zbog koji u uzgoju pčela do ovog časa veliku štetu trpi cila država. Drugo, na

koji način da rečenu štetu odsad spričimo. Jel kakva je korist ako se moja, toliko potribna uputstava, i najbolje sprovedu, ako i nuz to, iz drugi razloga, pčele ugibaju i zatiru se. Mada se ne mož tajit da su najvažniji uzroci uginuća pčela prikomerno naseljavanje, koje umanjuje pašnjake, a uz to i česte poplave, ko i loše vrime. Ništa manje nije istina da se pčele brzo zatiru i zbog nestručnog uzgoja. Jel obalazeć skoro svi deset županija, u koje je naša domovina izdiljena, svudak sam uvidio da je loš uzgoj rojeva veći uzrok njihovog smanjenja, nego prvo kazani razlozi. I to otud jer se kod uzgoja pčela ni malo ne gleda na to da su oranice doseljenika zaminile pašnjake i uskratile pašu pčelama, niti se obzire na loše vrime, mada je to veoma važno, budući da od paše zavisi rana, a od vrimena rojenje pčela. Nego, brez obzira na vrime i okolnosti, još uvik se držimo običaj naši stari pri rojenju, kad su spoljne okolnosti bile pogodnije za prirodu pčela. Sada dakle, budući da su se spoljne okolnosti toliko prominile, slidi da uzgoj pčela mora bit drugačiji, te da tako nadoknadimo ono što nam je priroda uskratila. Ovaki zastario i protivprirodan način uzgoja uzrokovo je da je pčelarenje, koje iziskuje mali trošak, u Mađarskoj iz dana u dan biva sve lošije, pa oni koji su do sada po 50-60 košnica uzgajali, jedva i s mukom danas tek četri el pet košnica imaju. Zato se kod nas med i vosak dobijaje tek toliko koliko bi bilo potrebno apotekama, a kamo li da neko u ovakim okolnostima mož nešto od svojih prinosa da prodaje u strane zemlje, što je ranije donosilo mnoge hiljade (forinti).”[…] „Ako bi ko med pčelarima imao kaku nedoumicu, molim da piše na slavnu Bačku komorsku administraciju. Rado i od srca se obavezujem i obećavam da ću na pitanja odgovoriti. U Somboru, dana 12. maja 1789. Najdražoj do-movini ponizan službenik Josip Toldi, komorski inspektor”.

Milan Stepanović

INICIJATIVA ZA UPIS ELEMENATA U NACIONALNI REGISTAR: PRIDLOZI ZA UPIS NA REPREZENTATIVNU LISTU NEMATERIJALNOG KULTURNOG NASLIĐA ČOVIČANSTVA UNESCO-A (III)

Umitnost od slame

Slama je mit, ona je svojim zlatastim isijanjem nadrasla sudbinu ništavila. I ako skrajnuta u najobičniju prostirku, obasjana je svetlima posebne pažnje čak od davnina.

Po hrišćanskom virovanju, unošenje slame u kuću na Badnje veče, označava početak slavlja. Značaj unošenja slame – odnosno ovog običaja – pronalazi se u domaćinovom odgovoru (na pitanje - šta nosi) on odgovara: zdravlje, veselje i sriću u kuću.

Na Božić u svakom domu ona je simbol topline, sriće, zajedništva i ono što je najvažnije nosi simboliku jaslica, tj. betlehema - odnosno rođenje Isusa Krista. Slama je nosilac opstanka života – tj. žita – koji je simbol blagostanja života na zemlji.

Kod Bunjevaca, kroz istoriju slama se koristila ko prostirka za spavanje, slamarica i prostirka za životinje. Od slame pletu se kotarice, šeširi, asure. Koristi se u građevinskoj industriji.

Ova narodna umitnost kod Bunjevaca započeta je zdravo davno, virovatno kad i naš drevni narodni običaj „Dužijanca“, koji se pravi nakon završetka risa. Da je tako, to potvrđuju i podaci sa prve „Dužijance“ iz 1911 godine, kada je vel. Blaško Rajić - ovaj prastari narodni bunjevački običaj - prino i u crkvu i dao mu verski karakter.

Značajno misto u organizaciji PRVE Dužijance dobile su i žene „samouke slamarke“, koje su svoje izvarendno umiće pokazale u pletenju perlica, kruna, vinaca za kićenje risara, fijakera, oltara i crkve.

Nuz veliku podršku vel. Blaška Rajića, i ondašnjeg bunjevačkog plemstva, koji su jedini imali dovoljno sluha za ovaku vrstu narodne umetnosti, ova drevna tehnika sačuvana je, i izdignuta na nivo posebne grane likovnog stvaralaštva u tehniki slame.

Prve slamarke koje su stvarale temelje izvorne likovne narodne umetnost, a koja se isključivo temelji na bunjevačkoj narodnoj tradiciji su:

- sestare Ana 1926; Đula 1938; i Teza 1936; Milodanović iz Žednika,
- Kata Rogić 1919; Mara Ivković Ivandekić 1919; Matija Dulić 1912; iz Đurđina,
- Marga Stipić 1913; iz Tavankuta,
- Cilika Dulić 1932; iz Subotice.

Subotički istoričar umetnosti Bela Duranci u katalogu „Naivna umetnost“ iz 1970. o ovim slamarkama napiso je:

„Samouke, izgubljene u samoćama, između beskrajnog horizonta panonskog neba i zemlje, koristeći predahe svakodnevnog i monotonog rada, ove žene su ko njihovi sudruzi po talentu, anonimni narodni pripovedači, pesnici i svirači, osetili potre da umetnički izraze svoj doživljaj velikog sveta oko sebe, da ulepšaju svoj teški život njiva, sunca, prašine, večito savijanje leđa i znoja, taj život crne zemlje koja život znači“.

Prvo javno pridstavljanje ovi samouki slamarki, zabiluženo je sredinom prošlog vika. Činjenica je da je ondašnje rukovodstvo KUD „Matija Gubec“ iz Tavankuta dalo najviše doprinosa na okupljanju naivnih umetnika u slami širom Subotice.

Tako je 1961 javno izložen prvi rad – slika u tehniki slame pod nazivom „Rit“ autora Ane Milodanović iz Žednika na izložbi „ Likovne sekcije“ KUD „Matije Gubec“ iz Tavankuta. Iste godine održava se „1. Jugoslovenska kolonija slamarki“ u Tavankutu koja i danas traje.

U Subotici i okolini ovom umetnošću bavi se velik broj slamara, obično ko članovi udruženja: HKPD „Matije Gubec Tavankut“, Likovno udruženje slamara amatera „LUSA“ - Subotica, Slamarska radionica pri Udruženju penzionera „SRP“ - Subotica i KUD „Bunjevka“ Subotica, ko i puno samostalni umitnika. Prije 20 godina slamarstvo je prinešeno prvo u Lemeš, odnosno Svetozar Miletić, da bi se vrimenom započelo i u Somboru.

Kad je rič o očuvanju bunjevačkog nematerijalnog kulturnog nasliđa i umitnosti od slame, posebnu zafalnost triba ukazati „našim – sveštenicima Bunjevcima“ Blašku Rajiću i Lazaru Krmpotiću, koji su dali velik doprinos, da bi ova narodna umitnost priskočila nacionalne granice i postala poznata u cilom svetu.

O slamarstvu, na žalost, imamo vrlo malo pisanog traga. Tek 2004 u Subotici izdata je prva knjiga - monografija „Umjetnost u tehnici slame“ autora Lazara Krmpotića, u kojoj je temeljno zabilužen početak i nastanak slamarstva. Postoje mnoge značajne brošure i katalozi koje izdaju udruženja koja se bave slamarskom umetnošću.

Ideje KUD „Bunjevka“ nuz podršku BKC „Bajmok“ oko pronalaženja mogućnosti za pridstavljanja slamarske umetnosti ko nacionalnog obeležja Bunjevaca urodila je plodom. Organizovano je više velikih izložbi u Subotici, Novom Sadu, Kanjiži ... , po treći put organizovali smo izložbu slika od slame u Minhenu, i to 2013, 2014 i 2016. godine. Poslidnja velika izložba bila je otvorena misec dana od 28. aprila do 17. juna 2016. u Minhenu, u okviru zajedničkog projekta o saradnji Grada Subotice i Grada Minhena. Autor ove izložbe bio je dr Herman Šiferer kustos Narodnog muzeja u Minhenu.

Na izložbi promovisan je katalog pod nazivom „Putovanje u egzotični svet”, izloženo je 30 slika od slame subotički slamara.

U okviru projekta „Panel konferencije“ i zaštite nematerijalnog kulturnog nasliđa, kad je rič o narodnim umitnostima, prioritet ima naivna umitnost u tehniki slame koja pridstavlja vitalni izvor identiteta duboko ukorenjen kroz istoriju bunjevačkog naroda, ko i posebno definisana kulturna dobra

koja imaju jasne karakteristike i veliku nacionalnu, istorijsku i umitničku vrednost. Ova skladna i vikovima održavana nacionalna baština Bunjevaca, sistematski se održala i uklapala u savremen način življenja, društveni razvoj i moderna stremljena čovika i savremeno naivno slikarstvo.

Danas u Subotici i okolini postoji nikoliko stotina stvaraoca koji žele da se bave slamarkom naivnom umetnošću - međutim, kroz godine nemara vremena u kome živimo, izdvojilo se samo nikoliko desetina kvalitetni, pripoznatljivi i talentovani stvaralaca, sa ostvarenim visokim priznanjima i stručnim mišljenjima na značajnim izložbama u zemlji i inostranstvu. Nesvesno pojedinci SLAMARI, postali su lideri jedinstvenog svidočanstva tradicije, ovi ravničarski prostora, i nacionalnog kulturnog nasliđa bački Bunjevaca.

Kata Kuntić

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ĆERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXXVI)

Divan s čovikom o ratu

Posli su nas bugarske jedinice sminile, onda smo krenili kroz Madžarsku i onda se desijo onaj slučaj što sam spominjo sa Stipanom Stipančevićom. Nemci kad su se povlačili minirali su most, a Rusi su malko niže sagradili jedan drveni most. Taj koji je tirao konje, ja nisam ni znao bio mi je rođak, kasnije sam saznao. Konji ko konji, išli su pravo, a tu je bila nika provalija od 6-7 m duboka. Kola i konji su upali u tu provaliju, u tu ladnu vodu.

U Slavoniji sam bio ranjen u ruku u podlakticu. Nisam uzo učešća u tzv. virovitičkom mostobranu. Bio sam ko ranjenik smišten u jednoj škuli. Bilo mi je teško kad su pored mene na krevet doneli jednu bolničarku Dušanku, koja je dobila metak u stomak. Stalno je tražila vodu. Metio sam joj svoju ruku pod glavu da je tišim. Zaspali smo obodvoje. Ujtro sam vidio da je sirota umrla, a bila je otvoreni očiju. Ja sam tako ranjen, dalje krenio, prolazili smo kroz puno mista koji ne možem da se sitim, ali se sićam Petlovca. Jeste da sam ja još imo ranu na ruki, al pokupili su u borbu sve, pa i lakše ranjene. Ti okršaji su bili teški. Kad su oni prodrli, ugrozili su čitav naš vod, da ne kažem zapritili su šire da ugroze čak čitav peštanski front. Tako sam se ja ponovo vratio u jedinicu. Tu sam ponovo sustrijo mog rođaka Lulić Peru koji mi je kazo: – Ja neću dotle stradat-poginit dok ne izgubim očale. Izgleda da je tako i bilo i da je on izgubio te naočale, pa je tako i strado.

Aprila 12. smo ponovo forsirali Dravu kod Darde. Onda smo ušli u Donji Miholjac, kod Varaždina, a pošto sam ja uvik bio u tako nikim specijalnim jedinicama, izdvojili su mene i moju desetinu da iđemo u Zagreb. Tamo smo to što je tribalo dosta dobro obavili, čak smo dospili i do zarobljeničkog logora američki padobranaca. Oni su se tu spuštili jel njim je motor aviona otkazo. Tu je bilo dobre rane, pa smo se dobro najili. Tu je formirana jedna dugačka kompozicija voza. Vozom smo došli skroz do Maribora, di je bila utrpana cila VIII Vojvođanska brigada. Pošto Nemci nisu imali vrimena da razore pruge i instalacije, sve je funkcionisalo normalno. Dospili smo do Dravograda. Tu se vodila jedna borba posli potpisanog primirja. Mi se nismo radovali što je završen rat, jer se kod nas još uvik vodio. Tako kod Blajburga budemo rasporiđeni da bilogardijce sprovodimo, koji su uspili da pobignu, al su ih Amerikanci i Englezi uvatili. Bio sam u pratnji takih kompozicija. Mi nikom ni dlaku sa glave nismo dirali i tako je došo jedan transport nji prema Mariboru, a jedan prema Celju. Kad ih je narod vidio svašta je viko na njih i pritio, jedva smo uspili da ji odbranimo. Oni su nosili pune rančeve od te opljačkane imovine Jevreja iz Zagreba i cile Hrvatske. Poveli su sa sobom i svoje familije, žene i dicu, zato su išli sa njima da bi dospili do Austrije i Španije. Koji god ranac smo otvorili, svaki je bio pun te nakradene i otete dragocine robe: zlatni zubi, ogrlica. Sve smo to istresali na jednu gromilu i onda su naši kamioni došli i odneli sve. To je bila taka stvar koju mi vojnici nismo smili dirat. Vidio sam tamo generala Lera kako je nabusito sidio u tim njegovim kolima. Pripozno sam ga oma i upozno sam se sa njim, da malo vežbam švapski. Interesantno je to da sam ja sa tim Švabama dosta dobro znao švabikati. Najsmišnije mi je to bilo kad su se počeli meni obraćati sa „gospon partizan". Tu je bilo i upoznavanje sa Englezima i Amerikancima. Ušli smo u Korušku i Trst, al smo se onda oped brzo povratili natrag. Tu su Englezi i Amerikanci naridili da u roku od 24 sata napuštimo ovu teritoriju Kruške. I sve do Čakovca se nismo zaustavili. Tu su nas strpali u vagone, pa tamo di je bila osposobljena pruga išli smo vozom, a tamo di nije, tamo smo išli pišice, tako do Zemuna.

Moj se taj put završio tako što sam ja ijo lubenice. Digod nam je bilo kazano da ne pijemo vodu sa izvora. Tamo na izvoru su pobili oko 4.000 ljudi, tako da ja mislim da sam trbušni tifus, na izvoru dobio. Zna se da ko dobije trbušni tifus, samo svaki peti ostane živ. A ja sam eto bio te sriće da sam osto živ, u to vrime kad nije bilo nikaki likova niti odgovarajuće medicine. Vratio sam se u Suboticu na odsustvo, na tri nedilje. Dobio sam potvrdu da možem da se upišem u škulu, a za vrime okupacije nisu mi dali da pohađam škulu ekonomsku u Subotici, jel učiteljsku u Novom Sadu, kako sam tijo. U to vrime formirala se partizanska gimnazija i ja sam, završio tu sridnju škulu, a posli tog, završio sam i više obrazovanje.

Stipan Budanović

Eto, to je ukratko moj borbeni put. Batinska bitka svugdi je opisana ko jako teška, malo, malo pa u ladnu vodu, na to ladan vitar, metkovi i šrapneli od svakud, danjom, noćom, ravnica, front je to, nije to više ona partizanska borba. Meni je sićam se, najstrašniji bio napad na selo Lug, kad su teškim naoružanjem direktno tukli među nas pišadiju. Cilj mi je bio glavni da završim prvo sridnju, posli i višu škulu, a onda da se zaposlim. Zaposlio sam se i radio prvo u Narodnom odboru u Subotici. Zabilužio:

Antun Vidaković, učitelj

Priredio:

Zvonko Stantić, politikolog

IZRAELSKI ARHEOLOZI LOCIRALI LOKALITET KOJI SVIDOČI O PADU JERUSALIMA

Pronađeno bojište u bitki za Jerusalim

Na lokalitetu bogatom arheološkim iskopinama izraelski arheolozi su, izmed ostalog, otkrili i toranj koji se nalazio na pritpostavljenom trećem zidu, o čijem postojanju se do sad špekulisalo al brez materijalni dokaza. Pohod na Jerusalim pridvodio je **Tit Flavije Vespazijan**, čovik koji će samo devet godina od opsade i pada Jerusalima zavladat i cilim Rimskim carstvom. Iako je njegova vladavina bila kratka (svega 2 godine) jer je umro u 41 godini, osvajanje Jerusalima upisalo ga je u istoriju Rimskog carstva masnim slovima.

Stravična bitka koju su Jevreji izgubili od strane rimski okupatora bila je povod i za uništenje Drugog hrama, oko čega se stručni krugovi iz oblasti arheologije često spore oko detalja koji do sad nisu bili pouzdani i poznati. Polemisalo se o tom na koji je način tačno grad bio zaštićen, ko i usled koji je propusta rimski pohod odno pobidu.

Nedaleko od pronađenog tornja, locirano je i mnoštvo kamenja koje je, sudeći po ujednačenom obliku naminjenu za upotribu katapultiranja na jevrejsku stražu koja se nalazila u tornju. Arheolozi su uvireni da sve ovo nedvosmisleno ukazuje na postojanje trećeg jerusalimskog zida.

Segment mitskog zida koji je pronađen širok je 1,9 metara, al i te dužine je dovoljan da se njegova starost procini na prvi vik naše ere, ne triba sumnjat da je i 70 pronađeni projektila za katapult korišćeno upravo da onesposobe straže na istom tom zidu.

Rina Avner, izraelski arheolog, pojasnila je da ovi nalazi potvrđuju intenzivni napad na stražarske pozicije Jerusalima kako bi rimski odredi zaduženi za razbijanje kapija mogli dovoljno približit zidinama grada.

„Katapultiranje je bilo usmireno na borbene jedinice koje su branile zidine grada, što je Rimljanima pridstavljalo zaštitu u napridovanju ka zidinama kako bi onesposobile odbranu grada”, kazala je Avnerova.

Istorijski izvori iz prve ruke o ovoj bitci koje je zapiso jevrejski istoričar **Josif Flavije**, detaljno opisuju stanje na zidinama ko i prošireni dio grada za čije su potribe zidali to proširenje zidina.

Novi dio grada nasto je van samog jezgra Jerusalima, pa se treći zid pokazo ko nužda za sigurnost. Međutim izgradnja trećeg zida nije išla ni lako ni brzo. Imperatoru **Klaudiju** se nije dopala ideja o ojačavanju odbrane Jerusalima pa su jevrejski graditelji na duže vrime morali obustavit zidanje, kako ne bi isprovocirali gnev zvaničnog Rima. Što je potrajalo dvi decenije.

Kad je ponovo pokrenuto zidanje trećeg zida, Jevreji su se uveliko spremali za veliki ustanak protiv Rima i nisu se obazirali na odobravanja ili negodovanja oko izgradnje. I u ovom slučaju, Josih Flavije je za sobom ostavio pisano svidočenje kako su se tačno rasprostirale zidine Jerusalima.

Zidine su se prostirale izmed stražarski kula, da bi zatim zid krenio istočno ka grobnici kraljice Jelene, vladarke iz 3 vika koja je rodila prvog kršćanskog vladara, **Konstantina Velikog**.

„Kvantitet u pojavljivanju projektila i njihova rasprostranjenost baziraju se pri zidinama grada, što je jasan dokaz o bitki koja se ode desila u vrime rimske dominacije. Materijalni dokazi koje smo ode otkrili vode nas ka zaključku da se radi o lokalitetu trećeg zida”, pojasnila je Avnerova.

Priča o tragičnom padu Jerusalima ima odjek u istoriji svita koji i danas struji hodnicima vrimena. Sad kad je otkopano poprište bitke Rimljana i Jevreja, slavoluk u Rimu izgrađen 81. godine u čast rimskoj pobidi dočeko je na niki način ponovo svoj istorijski i originalni smiso, obnovivši svidočastvo o priči koja je postala dio istorije koja odoliva zaboravu i zubu vrimena već dva milenijuma. Sa nalazima koje je svit dobio ovim iskopinama zafaljujući izraelskim arheolozima, kraj joj se još uvik ne nazire.

T. K. M.

JESEN JE VRIME KAD SE BERE GROŽĐE

Eliksir i blagoslov

Pojava niski temperatura u oktobru prikida vegetaciju niki povrtarski vrsta ko što su krastavac, boranija, paprika, paradička. Ostaju jedino kupus, kelj, spanać i salata.

Kad lišće opadne i biljke se skinu, ostatke biljaka bi bilo dobro spalit da ne ostanu nike bolesti. Zemlja se duboko prikopa jel priore da bi se dobro izmrzla i pripravila za prolitnje radove.

U voćnjacima se takođe završavaju berbe jabuka i krušaka, a u rasadnicima se pripravljaju mlade biljke za prolićnju sitvu odnosno rasadu.

Pošto je kraj vegetacije, zaštita voća ima poseban značaj, da ne bi došlo do širenja bolesti i zaraza… Siku se suve grane i to samo kod jabuka, krušaka i dunja. Koštunjavo voće (briske, kajsije...) se samo dobro isprskaju zaštitom.

U vinogradima se takođe pripravljaju mista za sadnju, prihranjuje se mineralnim đubrivom. Zemljište izmed redova se dobro kultiviše... duboko oranje 60-80 cm kako bi se razbio površinski sloj. Đubri se organskim i mineralnim đubrivom.

Rastresanjom zemljišta stvaraju se uslovi za početno grananje korena, da bi koren zauzo što veći prostor i mogo da iznese sav rod. Obavlja se berba, čišćenje i klasiranje grožđa.

Grožđe je bobičasti plod vinove loze koja se rasprostranila u cilom svetu. Još u antičko doba, Egipćani, Feničani, Grci i Rimljani su vikovima odgajali i oplemenjivali vinovu lozu i to isključivo zbog likovitog svojstva nefermentisanog soka od grođa. Postoje razne sorte grožđa: stolno grožđe (koje se koristi sveže, osušeno), koje se dobija prirodnim putem.

Od grožđa se mogu pripravljat razni specijaliteti: džemovi, sokovi, salate za kolače (suve grožđice), koje se takođe koriste kod pripreme slani i slatki jela. Npr: pilav možemo obogatit dodatkom suvi grožđica i badema. Mož se takođe pravit savijača sa suvim grožđicama, slatki kruv, pite sa sirom koje brez suvi grođžica baš i nisu one prave!

Ima tušta tog od grožđa što se mož pravit: razne fele vina, vinsko domaće sirće, konjak (aceto balsamico), nefermentisani sok od grožđa i ulje od semenki grožđa.

Grožđe je zdravo likovito, izvor je mnogih vitamina - A, B, C, E, gvožđa, jabučne kiseline, magnezijuma, mangana, natrijuma, silicijuma, fosfora, celuloze. Najlikovitije je koristiti sveže grožđe. Naročito je ko friško dobro u borbi protiv bakterija, virusa. Grožđe dobro deluje na sledeće bolesti: avitaminoze, alergije, alchajmerovu bolest, anemiju, anginu pectoris. Želim samo napomenit da je RASVERATROL iz grožđja veoma likovit i koristi kod: srčanih bolesnika, bolesnika sa dijabetesom, za cirkulaciju….

Od grožđa se prave razne sorte vina: pino noar-francusko, a gaji se i u Australiji, Novom Zelandu, Južnoj Afriki, Italiji, Rumuniji, SAD. Ovo je „sveti gral". Šira ili širaz je drevno crno grožđe sa Srednjeg Istoka, Francuske i Australije. Crveni traminac ili klevner je roze grožđe, daje suva i slatka bela vina. Gaji se najviše u dolini Loare-Francuska, Australiji, Italiji, Mađarskoj, Rumuniji. Šardone-beli šardone je verovatno najtraženije grožđe na svitu. Dobro uspiva na siromašnom zemljištu, al je i prilagodivo.

Danas se gaji u svakoj zemlji. Rizling je odlično belo vino, voli ladniju klimu a gaji se u Mađarskoj, Nemačkoj, Češkoj, Sloveniji, Rumuniji i Australiji. Daje vrhunska suva, slatka i poluslatka vina. Sovinjon blan-grožđe iz doline Loare (Francuska), raste u Italiji, Južnoj Afriki, Australiji, Novom Zelandu. U našoj zemlji grožđe se naročito gaji u Banatskom vinogorju, Vlasotinačkom kraju, Vršačkom području, Sremsko-fruškogorkom vinogorju (Sremski Karlovci), Subotičko-horgoškoj peščara (Palić), Nišavsko-južnomoravskom području (Prokuplje)

Recepti: Džem od grožđa

5 kg crnog grožđa 2,5 kg po mogućstvu žutog šećera i 1,5 litra vode

Ili od bilog grožđa: 1 kg bilog grožđa, 1 kg šećera, 1 litra vode, 1 vanilin šećer i sok od 2 limuna.

Pripravljanje:

Metnit vodu da prokuva, dodat oprana zrna grožđa i kuvat 15-20 minuta, kad kožica popuca propasirat, procidit i nastavit kuvat na jakoj vatri.

Kad je džem kuvan, sipat toplo u tople boce, utrpat, a kad se oladi čuvat na ladnom.

Sirup od grožđa

5 kg crnog grožđa, 4 kg po mogućnosti žutog sećera, 6 kesica limuntusa ili sok od 6-8 limuna i 2 litre vode.

Pripravljanje: Grožđice oprat, po mogućnosti povadit koštice da ne bude gorko il propasirat, dodat šećer, limuntus (limunov sok). Ovo triba mišat 24 sata. Posli 24 sata nalit vodu i prokuvat (kada baci ključ)10-15 minuta. Procidit il propasirat, sipat toplo u tople boce i zatrpat.

Postoji još dosta recepata s grožđom. Grožđe možete koristit i ko salatu nuz slatka i slana ila, dodavat ga u sosove nuz slana ila i pečenje, dodavat raznim kolačima, koristit ga s voćnim salatama. Grožđe najbolje iđe nuz pečenu piletinu, ćuretinu... (perad).

I na kraju da ne zaboravimo tradiciju „Grožđe balova" koji su najznačajnija kulturna manifestacija Bunjevaca, Šokaca, Mađara. Manifestacija se održava u slavu završetka berbe grožđa. Radi se o berbanskom običaju kojim se zafaljuje Bogu za novo grožđe i vino!

E. Kovač Pečkai

LJUBITELJI FUDBALA U SUBOTICI KONAČNO ĆE UGLEDAT SVITLO REFLEKTORA

Ono što ljubitelji fudbala u Subotici čekaje već duže vrime konačno bi moglo bit ralizovano. Naravno, radi se o ispunjavanju propisa Fudbalskog saveza Srbije koji, nalaže svim superligašima da ispune uslove za igranje noćni utakmica.

Taka odluka aktuelna je već nikoliko godina unazad, a „Spartak", subotički superligaš, već se koji put provlačio. U tekućoj sezoni to više nije moguće, pa su Golubovi uvodne utakmice ko domaćini igrali u Novom Sadu. Bio je to jasan signal da „gledanja kroz prste" više neće bit, te da više puta najavljivan, pa i započet projekat mora bit gotov.

Da se konačno krenilo sa ozbiljnim radovima mogli su vidit svi oni koji su bili na Gradskom stadionu, moždar i na utakmici protiv „Crvene zvezde" (završena je rezultatom 1:1). Na četri strane terena ponosno su stala četri stuba, visoka po 26 metara. Do kraja godine, kako saznajemo od nadležni, očekuje se da sa nji i zasija svitlo.

– Nakon silnih problema sa projektom za izgradnju stubova uspeli smo da podignemo sva četiri, a sa postavljanjem zaštitnih ograda oko njih taj deo posla je završen – ističe **Nemanja Simović**, član Gradskog veća Subotice zadužen za sport i omladinu.

Stubovi su tu, al to ne znači da je poso gotov, slidi nastavak, kroz elektro radove.

– Problemi su nas sačekali i kod drugog dela, jer je analiza projekta elektro-instalacija utvrdila da i ovde ima grešaka. Nije, na primer, predviđena ugradnja agregata, nisu bili dobro predviđeni strujni ormani... I taj projekat je sada dorađen, u sredu, 19. oktobra potpisani su ugovori o formiranju Komisije za tehnički prijem i Komisije za nadzor za izvođenje elektro-radova – nastavlja Simović.

Rebalansom budžeta obezbeđena su sredstva za nabavku agretata, otvaranje javne nabavke je 14. novembra, a do tada, ukoliko vrime posluži, biće završen i dobar dio elektro-radova.

– Same sijalice se nalaze u magacinu u Staroj Pazovi, u Sportskom centru Fudbalskog saveza Srbije, a po okončanju neophodnih elektro-radova stižu stručnjaci iz „Filipsa" koji će se pozabaviti njihovim optimalnim pozicioniranjem. Inače, reč je o ljudima koji su već radili na stadionima u Srbiji, Užicu, Novom Sadu, Novom Pazaru...

Konačno, na pitanje kada će reflektori i zasijat, Simović odgovara.

– Imamo najavu da će vreme poslužiti i tokom novembra, pa očekujemo da do zime sve i bude gotovo, pa da na proleće, u dogovoru sa Spartakom i Fudbalskim savezom Srbije, vidimo koja bi to bila idealna utakmica za promociju novih reflektora.

Uz sve projekte, dorade, prirade, izvođenje radova, cio posao oko postavljanja reflektora koštaće oko 40 miliona dinara.

To nije jedina dobra novost za ljubitelje sporta u Subotici. Od krupniji investicija očekuje se postavka novog balona na bazenu u Dudovoj šumi, tokom novembra, a kroz taj projekat će se ostvarit i znatna ušteda energenata koji se sad koriste da se poprilično porozan balon zagriva.

Simović najavljiva i bolje uslove za one koji vole zimske sportove.

– Izrađen je kompletan projekat za pokrivanje Stadiona malih sportova, čeličnom konstrukcijom sa „ferari" platnom (platno koje propušta svetlost, ali ne i toplotu), čime bi se sezona produžila za četiri meseca u odnosu na postojeću. Izvođenje radova je projektovano na oko 20 miliona dinara, ali treba znati i da bi se duže mogli naplaćivati termini za klizanje. Postojala je dilema od ranije sa protivpožarnim zahtevima, pogotovo u slučaju kada bi se u tom objektu održavali koncerti, ali je to sada rešeno propisivanjem odgovarajućih uslova. Takođe, projekat podrazumeva i stavljanje nove rasvete, čime bi se umanjio značajan trošak sa funkcionisanje postojeće dotrajale.

Odma nakon završetka radova na postavljanu reflektora, Gradski stadion bi, kako je najavljeno, mogo vrlo brzo dočekat nove majstore.

– Prilikom nedavne posete Igora Mirovića, predsednika Vlade AP Vojvodine, dobili smo potvrdu da je u razgovoru sa Vanjom Udovičićem, ministrom za sport i omladinu Republike Srbije, utvrđeno da će u 2017. godini prioriteti za izgradnju novih atletskih staza biti Subotica i Zrenjanin. Idejni i glavni projekat radi Atletski savez Srbije, a naša obaveza je da izradimo katastarsko-topografsku podlogu. Taj deo posla smo već uradili, sve je kod ljudi iz Atletskog saveza Srbije koji kreću u izradu projekata, a plan je da radovi budu okončani već naredne godine. Uz reflektore i novu atletsku stazu Gradski stadion u Subotici će poprimiti sasvim novi izgled – govori Simović i dodaje:

– Grad Subotica ponovo ima nekoliko projekata sa kojima ide i mogućnost da se kandiduje kod viših organa vlasti, pa i za realizaciju IPA projekata, a to je i preduslov da bi se nešto i moglo očekivati. Lepe vesti su što je projekat već završen po pitanju pokrivanja klizališta, odnosno što je već počeo za izradu nove atletske staze.

N. S.

NEMA ČOVEKA KOJI NIJE OSETIO GORAK UKUS NEPRAVDE

Nepravde pogađaju emocije

Nema čoveka koji u svom životu nije osetio gorak ukus nepravde i ništa ne zaboli toliko kao ona. Jer čovek po svojoj prirodi stalno teži nekom skladu i miru u samome sebi a i u odnosu sa okolinom. Zapravo, jedno bez drugoga ne može, čovek utiče na okolinu, a okruženje i sve što se događa u njemu utiče na čoveka, šta više, okruženje u velikoj meri određuje naše raspoloženje, zadovoljstvo, u krajnjoj liniji naš lični mir i sreću.

Emocije su prve na udaru

Ono što najviše može da poremeti naš unutrašnji mir i psihološku ravnotežu su – nepravde. Ovo zbog toga što nepravda najviše pogađa naše emocije a čovek je i pored toga što je homo sapiens (misleća vrsta), još više homo emocionale, odnosno emocionalno biće. Šta više, emocije su najsnažniji i najprisutniji deo naše ličnosti pošto mi na sve što se dešava oko nas prvo reagujemo emocijama pa tek onda razumom. Sem toga, emocije su stalno prisutne, odnosno, mi stalno u svakom trenutku nešto osećamo: radost, tugu, strah, nadu, dosadu, usamljenost itd. a zavisno od situacije. Zbog svega toga nas i najviše pogađa sve ono što je neprijatno – bol, uvreda, nepravda, jer su naše emocije prve na udaru. Psihološka istraživanja to dokazuju a svakodnevni život to potvrđuje.

Nepravde pogađaju sve

Nepravde počinju već u porodici. Dete će uvek zaboleti kazna koju je neopravdano dobilo, ili nedostatak ljubavi, zapostavljenost i omalovažavanje u porodici što će stvoriti u njemu nemir, ogorčenje, mržnju, zavist, osećanje manje vrednosti. Učenik može da pati danima ako je u školi neopravdano optužen ili ako su njegov trud i znanje podcenjeni, te je dobio manju ocenu od očekivane.

I uopšte, svakoga će zaboleti nepravedni postupci, zahtevi ili optužbe, bilo da one dolaze od bračnog druga, roditelja, dece, prijatelja, šefa. Najveći nesporazumi među ljudima, mržnja i osveta, najčešće i nastaju zbog nanetih nepravdi i uvreda.

Neki ljudi celog ži-vota nose u sebi gorčinu nanetih nepravdi što ih onesposobljava da žive mirno i spokojno.

Ljude posebno pogađa nepravda u društvu, politici, režimu, socijalne razlike pogotovo. U svakom poremećenom sistemu vrednosti i haotičnom okruženju, nepravde „cvetaju" što onda rađa masovno nezadovoljstvo i što remeti duševni mir i psihičko zdravlje ne samo pojedinaca, nego i mentalno zdravlje društva u celini.

Ljudi različito reaguju na nepravde

Naravno, ne reaguju svi ljudi podjednako na nepravde, to zavisi od mnogih stvari: njihovog obrazovanja, starosti, pola, materijalnog stanja, psihološke zrelosti. I mada su nepravde pogubne za svačije psihičko zdravlje, one najviše pogađaju mlade i stare, dve kategorije koje su u najosetljivijem životnom dobu. Zrelo doba ima izvesnu prednost u tome što su ljudi tog doba i psihički i fizički najotporniji i najsposobniji, zbog čega lakše prihvataju i savlađuju sve životne probleme, pa i nepravdde. U svakom slučaju, nepravde ne ostavljaju nikoga ravnodušnim. Razlika je samo u tome kako ljudi reaguju na njih.

Mladi to čine otvorenom pobunom i agresijom a odrasli, stariji pogotovo, povlačenjem i rezignacijom.

Zbog pogubnog dejstva nepravdi na mentalno zdravlje, razvijena i zdrava društva nastoje da suzbiju sve one pojave koje bi mogle dovesti do njih. Međutim, nesređeno, haotično i nezdravo okruženje je idealna podloga za nepravde svih vrsta – u porodici, na radnom mestu, u ekonomiji i politici.

Desa Kujundžić

Horoskop za novembar

Poso: Most saradnje med vama i ljudima s kojima imate narušen odnos biće dosta teško popravit, jel obale se daju primostit, al se nikad neće spojit. Ovo je dobar period za nove početke.
Ljubav: Stresni događaji uticaće na vaše rasuđivanje, a partner vam to neće uvik praštat.
Zdravlje: Loš imunitet.

Poso: Odmičete suviše daleko od onog što su vam konkurenti spremni oprostit. Podsticaj za dalji napridak daće vam rezultati koji će u ovom periodu bit značajni, a da to niste ni očekivali.
Ljubav: Udaljavate se od suštine problema koji vas dili s partnerom i time otežavata rišavanje problema.
Zdravlje: Komplikacije s otvorenim ranama.

Poso: Karakterističan elan kojim i druge motivišete na rad posustaće kod vas uslid niza poslova koji nisu obavljeni valjano. Zastoj i manjak motivacije smatrajte nikom vrstom pouke.
Ljubav: Utehu u privatnom životu tražite i kad bi vam to tribo bit zamajac za nove pobide, a ne skrovište.
Zdravlje: Česte glavobolje.

Poso: Ukrstićete mač s ljudima koji vam ne tribaju ko neprijatelji, vaša narav bi mogla koliko toliko popravit stvari, al poslidice su gotovo neizbižne. Izaberite nadmetanje umisto konflikta.
Ljubav: Podrška je nešto na šta ste toliko navikli da često zaboravljate da nije Bogom data.
Zdravlje: Dobro.

Poso: Štedite sebe u situacijama kad je nužno dat svoj maksimum. Ovo će vam postat očigledno više nego ranije kad budete prid odličnom prilikom za napridovanje.
Ljubav: Unutrašnji mir biće vam gotovo jednako bitan ko i skladan odnos s voljenom osobom. Što nije uvik jedno te isto.
Zdravlje: Zadovoljavajuće.

Poso: Imate dosta ideja koje neće bit realizovane u obimu koji ste se nadali jer će se pojavit priprike prid kojima nećete imat adekvatan odgovor. Zastoji i kompromisi su neminovnost.
Ljubav: Vodite računa u svemu u vezi, al vam nedostaje spontanost koju voljena osoba takođe očekuje.
Zdravlje: Vrlo dobro.

Poso: Napor koji ulažete biće dobra osnova za uspih ako ostanete čvrsti u odluci da ono što ste rišili uradite do kraja. Ovaj period takođe je pogodan za revizije raniji poduhvata brez veći poslidica.
Ljubav: Imate i više nego dovoljno strpljenja za voljenu osobu, al ono čega nedostaje je suštinsko razumivanje.
Zdravlje: Rizik od komplikacija prilade.

Poso: Kratkoročni ciljovi nisu vam naklonjeni jer ne uviđate svoje obaveza dovoljno jasno što je imperativ da stvari privedete kraju u svojem interesu. Povedite više računa o tim stvarima.
Ljubav: Idealizacijom nečeg čime zapravo niste zadovoljni urušavate ne samo vezu već i osićaj sopstvene vridnosti.
Zdravlje: Problemi s visokim pritiskom.

Poso: Koliko god se trudili nećete imat uspiha koliko vam se činilo realno u trenucima kad ste pravili planove. Ovo ne bi tribo bit razlog da se trudite manje ili da revidirate svoja očekivanja. Dajte sve od sebe.
Ljubav: Kad se najmanje nadate biće vam predočene činjenice koje vam ni malo nisu prijatne.
Zdravlje: Loša cirkulacija.

Poso: Imaćete više problema nego motivacije za rad što će vam stvarat ozbiljne probleme. Ovo je težak period i ne bi tribalo da na njega gledate ko na fiksnu sudbinu jel to nikako nije.
Ljubav: Sve što niste bili voljni raspravit u prošlosti moraćete sad nuz dosta žučniju atmosferu.
Zdravlje: Bolovi u zglobovima.

Poso: Naćete se u situaciji kad vam dobronamernost neće bit vrlina već mana, što vam nije lako revidirat al moraćete modifikovat svoje ponašanje da bi iz specifičnog okruženja izašli ko pobidnik.
Ljubav: Koristite argumente koji više nemaju utemeljenja u realnom vrimenu da bi njima dokazali propuste koje i sami pravite.
Zdravlje: Manjak energije i pospanost.

Poso: Uviđate i sami da niki postupci nisu bili korektni s vaše strane al vam nove obaveze ne dozvoljavaju da korigujete ono što je već učinjeno. Pokušajte ričima popravit situaciju koliko je moguće.
Ljubav: Vidite više sebe u vezi nego voljena osoba koja vam o tome nerado priča jer je i sama u dilemi.
Zdravlje: Čuvajte se povrida na putu.

T. K. M.

---

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

1.500 dinara

350 dinara

500 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možte naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

Autor: **Petar Zambo**
rukovodilac foto-sekcije u
UG „Bunjevačko kolo”